

Indicatoren kwaliteit & impact

Oost- Brabant

Indicatoren kwaliteit & impact

Inhoudsopgave

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop	03
1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren	05
2. Samen op in Acut	11
3. Actie-overleg	17
4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM	24
5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling	36
Bijlage 1: Landelijke context	42
Bijlage 2: Overzicht indicatoren	48
Bronnen	52

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop

Deze rapportage gaat over vier jaar Veiligheid Voorop: de ontwikkelagenda om de vroegtijdige samenwerking in de samenloop van zorg en straf bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling te versterken.

De samenwerking van OM, politie, Raad voor de Kinderbescherming, 3RO en Veilig Thuis is geen doel op zich. Het doel is meer veiligheid voor (potentiële) slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Maar zoals het Verweij-Jonker Instituut laat zien in haar rapport Een Kwestie van Lange Adem is samenwerking tussen de betrokken organisaties wel een cruciale factor om dat doel te bereiken.

Wat hebben de samenwerkingspartners in die tijd aan inspanningen moeten leveren en wat hebben ze aan waarde kunnen realiseren uit de verbeteracties van Veiligheid Voorop?

Het gaat om de volgende verbeteracties: Samen op in Acuu (hoofdstuk 2), Actie-overleg (hoofdstuk 3), Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM (hoofdstuk 4) en Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (hoofdstuk 5).

Juist de praktische samenhang in “de loop van de zaak” versterkt de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarom beginnen we daarmee (hoofdstuk 1). In hoofdstuk 1 komt ook de kennisopbouw en aansturing via het ‘lerend netwerk’ van de Regionale Netwerken Zorg Straf aan de orde.

In bijlage 1 is een nadere toelichting te vinden op vorm en doel van de verbeteracties van Veiligheid Voorop (“de landelijke context”). Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>.

Het gaat in deze rapportage niet om kwantificering van de opbrengst en investeringen in Veiligheid Voorop in de zin van een “harde p*q-berekening”. Vanuit het idee van een andere resultaatverantwoording (“anders verantwoord”) gaat het om:

- Inzichtelijkheid in benodigde inzet en inspanningen
- Plausibiliteit en waarde van resultaten (value case in plaats van business case)
- Transparantie van verbetermogelijkheden en leereffecten.

Met andere woorden: we willen inzichtelijk maken hoe (kwantitatieve) inzet en (kwalitatieve) opbrengst van de verbeteracties tot elkaar in verhouding staan. Ze moeten de samenwerkingspartners helpen hun werk beter te doen door de netwerksamenwerking te verbeteren. De rapportage is opgebouwd aan de hand van steeds drie elementen per verbeteractie:

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit door te voeren?
<i>Uitvoeringsinspanningen: meer en minderwerk</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit uit te voeren? Levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?
<i>Waarde</i>	Hoe laat de praktijk zien of de verbeteractie goed werkt?

Deze rapportage wil bijdragen aan een lerende en zich voortdurend verbeterende praktijk. Een kapstok bieden om in de regio verdere stappen te zetten, met impact op 'goed werk' en het daarmee verder terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat kan door een eventueel vervolg op deze rapportage te beleggen bij het Regionaal Netwerk Zorg Straf (RNZS), om 1) tot verbetervoorstellen te komen en 2) te laten zien welke inspanning nodig is om de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop goed in de haarvaten van elke samenwerkingspartner te laten doordringen én wat dat oplevert.

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren

1.1 Ontwikkelingspanningen

Het Regionaal Netwerk Zorg en Straf (RNZS) bestaat in de regio Oost-Brabant uit het OM, 3RO, de Raad voor de Kinderbescherming, Politie, Veilig Thuis Brabant Noordoost en Veilig Thuis Zuidoost-Brabant. Daarnaast sluiten de projectleiders van GHNT aan om de link met het lokale veld te kunnen leggen. Het RNZS opereert op tactisch niveau.

Na een wat zoekende start is het RNZS inmiddels goed neergezet. In 2020 en 2021 is met regionale ondersteuning vanuit het Landelijk Netwerk Zorg Straf een werkplan en vergaderstructuur opgezet. Voor alle partners is duidelijk waaraan gewerkt wordt. Vaste deelnemers sluiten aan bij het RNZS en het RNZS is niet al te groot, waardoor lijnen tussen organisaties kort zijn en partners elkaar snel weten te vinden wanneer dat nodig is. Bovendien is een meerwaarde dat het RNZS heeft bijgedragen aan het genereren van meer kennis over elkaars organisatie.

Het RNZS prioriteert vijf thema's (speerpunten), waarmee zij de samenwerking willen verbeteren. Naast de vier verbeteractiviteiten, is het thema ex-partner stalking aan het rijtje toegevoegd. Bij ex-partner stalking gaat het om een inhoudelijk thema. De verbeteracties kunnen daarbij zorgen voor een betere aanpak van dit specifieke onderwerp. Van de vier verbeteractiviteiten zijn tot op heden de minste acties uitgezet op Samen op in Acuu. Het RNZS is gestart met de andere drie verbeteractiviteiten

en wilde daarnaast een lerend netwerk zijn en ook prioriteit geven aan ex-partner stalking, wat maakte dat er minder tijd en ruimte overbleef voor Samen op in Acuu. Met name is in de beginfase geïnvesteerd in het Actieoverleg en de Gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM. Deze twee verbeteractiviteiten zijn inmiddels de ontwikkel- en implementatiefase voorbij en zijn voor 2022 aangekomen in de fase van monitoring en verdere verbetering. In 2022 wordt binnen het RNZS hoge prioriteit gegeven aan de ontwikkeling, implementatie en verbetering van Samen op in Acuu, Samenwerken bij strafbare kindermishandeling en Ex-partner stalking.

Het RNZS heeft op verschillende wijzen geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zo heeft het OM 'stage gelopen' bij VT en heeft VT trainingen gegeven aan politie, onder andere gericht op stalking. Daarnaast is (en wordt nog steeds) door de partners geïnvesteerd in de training 'Netwerkopstellingen'.

Als verbeterpunt wordt de afstemming van de werkprocessen tussen de verbeteractiviteiten genoemd. Zo wordt gesteld dat nog te weinig informatie wordt gedeeld, bijvoorbeeld tussen het Actie-overleg en ZSM. In de beginfase was dan ook het idee om het Actieoverleg fysiek op ZSM te laten plaatsvinden, aangezien alle benodigde partners daar al aan tafel

zitten. Vanwege corona is dit niet van de grond gekomen. Als ander knelpunt wordt het gebrek aan capaciteit bij partners genoemd, die ontwikkeling en uitvoering van de ontwikkelagenda van Veiligheid Voorop nog wel eens in de weg zit.

1.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Inverdieneffecten in de loop van de zaak tussen verbeteractiviteiten of met andere werkstromen zijn moeilijk te benoemen. Mede doordat dit niet concreet gemonitord wordt. Enkele mogelijke inverdieneffecten worden wel voorzichtig genoemd. Bij de verschillende verbeteractiviteiten wordt hier nader op ingegaan. Door meerdere partners wordt aangegeven dat de verbeteractiviteiten in principe los van elkaar staan. Mocht één verbeteractiviteit wegvallen, dan kunnen de andere verbeteractiviteiten door blijven gaan. In die zin zijn de verbeteractiviteiten niet afhankelijk van elkaar. Maar, zo wordt duidelijk onderstreept, verbinding tussen de verbeteractiviteiten wordt in de loop van de zaak als zeer helpend ervaren.

“Er is huiselijk geweld en je zult moeten samenwerken. Het hebben van een verbeteragenda is hierin niet doorslaggevend. [...] De trein rijdt al en we kunnen ervoor kiezen om door te modderen of het goed aan te pakken. Die keuze hebben we. Ja, dan heb je altijd de keuze om op drie verbeteractiviteiten te investeren en niet alle vier, maar dan rijdt de trein nog steeds verder. Dus daar hebben we onszelf dan mee. [...] We doen het toch, dus dan kun je het beter goed doen.”

Het RNZS heeft ‘learning on the job’ en doorlopend verbeteren hoog in het vaandel staan. Tussen de partners vindt dan ook veelvuldig (bilateraal) afstemmingsoverleg plaats, zeker ook op niveaus hoger (tactisch niveau) dan het operationele niveau. Dit vraagt van de verschillende partijen veel investering en levert voor hen, in ieder geval gevoelsmatig, meerwerk op.

“Wij kunnen ons onderdeel niet alleen uitvoeren. We hebben de partners en justitie heel hard nodig en ik denk dat zij ons heel hard nodig hebben. Dus ik ben er blij mee. Maar ik vind ook dat we hier veel tijd in moeten investeren en daarin de gemeenten zo ver moeten krijgen dat zij ons ondersteunen in dat we dit doen.”

De informatievoorziening/-deling tussen de organisaties komt bij alle verbeteractiviteiten als knelpunt aan bod en wordt ook door alle respondenten als knelpunt ervaren. Niet altijd is voldoende duidelijk welke informatie met wie en wanneer gedeeld mag worden, wat de samenwerking bemoeilijkt. Dat de verschillende systemen waar de partners mee werken op dit moment niet aan elkaar gekoppeld kunnen worden, is hierin niet helpend. Informatievoorziening/-deling (en werkprocessen daarop scherphouden) is daarom doorlopend een aandachtspunt binnen alle verbeteractiviteiten. Ook omdat er regelmatig zaken wijzigen op dit gebied. Het RNZS hanteert de landelijke lijn als uitgangspunt en is in afwachting van de landelijke ontwikkelingen rondom informatiedeling tussen de justitiepartners en VT. In de tussentijd maken de partners onderling afspraken over informatiedeling en zoeken de partners naar oplossingen voor dit knelpunt, zodat de samenwerking toch doorgang kan vinden.

1.3 Waarde

De vier verbeteractiviteiten sluiten op papier goed op elkaar aan. Ook in de praktijk wordt ervaren dat de verbeteractiviteiten en het beter benutten, analyseren en combineren van informatie er voor zorgt dat situaties van huiselijk geweld eerder en sneller in beeld worden gebracht, dan wel dat door goede ketensamenwerking (korte lijnen) effectief en efficiënt sturen op onveilige situaties steeds meer mogelijk is. Informatiedeling is met de nieuwe privacywet meer aan handen gebonden, waardoor onderlinge afstemming en komen tot een goede aanpak lastiger, maar niet onmogelijk, is geworden. Wat dat betreft is een lange adem nodig en zijn er nog wat slagen te maken. Maar dat straf en zorg elkaar versterken is inmiddels een gegeven in de regio en wordt door alle partners zo beaamd. De Ontwikkelagenda helpt de doorontwikkeling voeden en creëert momentum.

“Wij kunnen allemaal los van elkaar ons eigen ding doen maar in de wederzijdse afhankelijkheid vind ik het van onschatbare waarde.”

Ieder jaar schrijft het RNZS een werkplan, waarin het doel en de ambitie van het RNZS worden geformuleerd. Het RNZS hanteert daarnaast twee principes: de landelijke visie Veiligheid Voorop als uitgangspunt en de methodiek van een lerend netwerk. Het RNZS benadrukt dat het in het Netwerk gaat om leiderschap in samenwerking, oftewel *soft power*, en gebruikt casuïstiek als leer methode gericht op tactische en praktische verbeteringen.

In Oost-Brabant neemt het OM de rol van voorzitter op zich. De voorzitter bewaakt het lerende karakter van het netwerk. Daarnaast heeft elk thema/speerpunt één of meerdere ‘thematrekkers’. De thematrekkers hebben niet de verantwoordelijkheid voor de voortgang van de verbeteractie, maar zorgen voor bespreking en informatievoorziening in het RNZS.

In elke netwerkbijeenkomst komt steeds een ander thema/speerpunt aan bod. Een voorbereidingscommissie, voorzitter en de thematrekkers, pakt de voorbereiding op en zorgt voor een ‘lerend netwerk’-discussie door een inhoudelijk onderwerp (bijvoorbeeld een casus) voor te bereiden en te bespreken – inclusief leereffecten en verbeterpunten/-acties – en door relevante nieuwe ontwikkelingen binnen het thema te delen in het RNZS. Het RNZS komt ongeveer zes keer per jaar bij elkaar en evalueert elk jaar het eigen functioneren. Tijdens de evaluatie wordt ingegaan op de werkwijze, effectiviteit (implementatie van de verbeteractiviteiten), inhoudelijke agenda van het RNZS en de verbinding van het RNZS met het (lokale) veld.

Uit de praktijk 1.1: Uit het werkplan Lerend Regionaal Netwerk Zorg Straf 2021

<p>LEREND NETWERK STRAF EN ZORG</p> <ol style="list-style-type: none">1. ROL, TAAK EN SAMENSTELLING2. WERKWIJZE EN PRIORITEITEN3. BESTUUR EN LOKALE VELD4. ORGANISATIE EN VOORTGANG	<h2>1.2 Het Netwerk heeft een tactische rol</h2> <p>Platform voor benoemen van leereffecten in samenwerking</p> <p>Het Netwerk is een platform voor samenwerking en een ‘marktplein’ om kennis, steun en informatie te brengen en te halen. Het is geen voorbereidend bestuurlijk overleg, maar een lerend netwerk, gericht op de vraag: wat kunnen we beter doen?</p> <p>Tactisch niveau</p> <p>Het Netwerk is niet strategisch (bestuurlijk) en niet operationeel (ad hoc afspraken over aanpassing werkprocessen aan de praktijk), maar tactisch: op organisatieniveau leereffecten in de samenwerking benoemen, werken aan een gezamenlijke nieuwe aanpak of aanpassingen van werkprocessen.</p> <p>Leiderschap in samenwerking tonen</p> <p>Het gaat in het Netwerk echt om leiderschap in samenwerking. Niet om regels en nieuwe structuren. Dit Netwerk is er juist om knelpunten op te lossen waar structuur en protocollen niet in voorzien. Om ook ‘aan de voorkant’ kwaliteit te kunnen leveren.</p> <p>Soft power (zie ook volgende pagina)</p> <p>Met andere woorden: het gaat bij dit Netwerk om <i>soft power</i>: de wil om samen te werken. Niet op basis van macht, maar door te beïnvloeden aan de hand van dialoog, inspiratie en inhoudelijk gezag.</p> <p>Bestuurlijke vragen</p> <p>Bestuurlijke vragen over cijfers, incidenten en ontwikkelingen kunnen in het Netwerk worden besproken en opgepakt. Vanuit het Netwerk kan wellicht krachtiger advies komen dan van de deelnemers afzonderlijk. Het Netwerk heeft ook een signalerende functie richting bestuurders in het brede veld van Veiligheid en Zorg.</p> <p>Casuïstiek als leermethode</p> <p>Het Netwerk bespreekt regelmatig (afgesloten) casuïstiek, gericht op tactische en praktische verbeteringen.</p>
	<p>Werkplan 2021 -2022 Regionaal Netwerk Straf en Zorg Oost-Brabant 3</p>

Uit de praktijk 1.2: Interview met Hoofdofficier van Justitie over uitspraak in Oost-Brabant

Huiselijk geweld baart hoofdofficier zorgen: 'Achter de voordeuren in Oost-Brabant gaat veel verborgen geweld, angst en verdriet schuil'

Nieuwsbericht website OM | 14-04-2022

Vandaag deed de rechtbank uitspraak in de zaak tegen een man die jarenlang vrouwen zou hebben vernederd en mishandeld. Hoofdofficier van justitie Heleen Rutgers begrijpt de beroering over de details die over de zaak naar buiten kwamen, maar is tegelijkertijd realistisch: 'Dit soort geweld tegen vrouwen is niet uitzonderlijk.' Naast stevige straffen vindt ze dat er anders moet worden gesproken over huiselijk geweld. Wij gingen met Rutgers in gesprek.

Wat zou volgens u het effect moeten zijn van uw oproep? Huiselijk geweld is de meest voorkomende vorm van geweld in onze samenleving. Het is aangrijpend en schokkend te zien hoeveel huiselijk geweld er plaatsvindt achter de voordeuren van gezinnen, ook in Oost-Brabant. Tegelijkertijd is het onbestaanbaar dat iedere dag zoveel daders ermee wegkomen terwijl hun omgeving signalen niet ziet of niet wil zien. Dat moet echt anders. Ik vind dat er in onze samenleving anders gesproken moet worden over dit probleem. Door erover te praten, door te melden en door dit soort geweld aan te pakken dragen wij samen bij aan het terugdringen van huiselijk geweld, zo is mijn overtuiging.'

Hoe groot is het probleem van huiselijk geweld in Oost-Brabant? Het grootste probleem is dat wij onvoldoende zicht hebben op de grootte van het probleem. Natuurlijk kun je strafzaken en meldingen tellen, maar daarmee heb je nog geen goed overzicht. Op basis van ervaringen en onderzoek kun je een inschatting maken en dan blijkt dat een groot deel niet aan de oppervlakte komt. En ook dat baart mij zorgen. In 2021 hadden wij in Oost-Brabant meer dan 650 strafzaken in behandeling die met huiselijk geweld te maken hadden, maar het is slechts een fractie van het totaal. En dat is zorgwekkend.'

Is de zaak van vandaag uitzonderlijk voor Oost-Brabant? 'Deze zaak is op heel veel manieren een vreselijk voorbeeld. Een enorm sterke man die vrouwen bedreigt, kleineert en gruwelijk mishandelt. Het is een weerzinwekkende zaak, maar het is geen uitzondering. Duidelijk is dat wij in ons land elk jaar te maken hebben met tienduizenden plegers van huiselijk geweld delicten, waarbij er jaarlijks meer dan een miljoen slachtoffers vallen. En dat gaat echt niet alleen om gezinnen met een kwetsbare achtergrond. Het kan ook gaan om de buurvrouw op de hoek of de leerkracht van jouw zoon. Het komt in alle lagen van de bevolking voor.'

Mochten die meldingen nu wel naar de oppervlakte komen, dan heeft het OM toch helemaal geen capaciteit? 'Ik snap die vraag en die redenering klopt als wij als doel zouden hebben om van iedere melding een strafzaak te maken. Juist in zaken die te maken hebben met geweld tegen vrouwen of kinderen telt op de eerste plaats het belang van de slachtoffers. Samen met onze partners kijken we naar de meest passende interventie. Wat uit allerlei onderzoeken blijkt, is dat we er met elkaar voor moeten zorgen dat het geweld zo snel mogelijk stopt en dat betekent dat onze aanpak in eerste instantie bij de plegers van geweld ligt. In een zaak zoals die vandaag voorbij kwam was het geweld zo intens dat er ook een hoge straf is geëist en opgelegd. Maar niet in alle gevallen zijn de slachtoffers daarmee geholpen. Soms is juist een andere interventie effectiever. Het blijft maatwerk.'

Afgezet tegen de cijfers, zijn er relatief maar weinig veroordelingen. Hoe komt dat? 'Dat komt door een complex aan factoren. Los van de bewijslast is er vaak sprake van een afhankelijkheidsrelatie en daarmee machtsverschil tussen dader en slachtoffer. Het gaat dus om partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Niet zelden denken de slachtoffers dat de schuld ook bij henzelf ligt en doen ze geen aangifte, soms daartoe aangezet door de dader. Wij vinden dat die dader gestraft moet worden, maar veel belangrijker is dat het geweld stopt. Daarom is het goed dat niet alleen het OM, maar ook andere instanties per geval kijken naar de meest effectieve aanpak.'

Met wie werken jullie samen? 'In Oost-Brabant doen wij dat onder andere met Veilig Thuis waarin gemeenten een rol hebben, de politie, Reclassering Nederland en de Raad voor de Kinderbescherming. Samen worden gevallen van huiselijk geweld in beeld gebracht en wordt gekeken naar een duurzame oplossing voor de vaak schrijnende situaties.'

Is die aanpak effectief? 'De laatste jaren zijn daar echt stappen gezet. Door samen te werken en gebruik te maken van elkaars kennis en expertise, zijn er al veel slachtoffers geholpen en is er ingegrepen om het geweld te stoppen. Maar juist op het punt van het in beeld brengen van probleemsituaties is er nog winst te boeken.'

U roept op tot aandacht voor en het gesprek over huiselijk geweld. Tot wie richt u zich in het bijzonder? 'Het zou goed zijn wanneer huiselijk geweld de aandacht krijgt die het verdient. Ik vind dat dit nu niet het geval is. Iedere bewoner in Oost-Brabant moet zich realiseren dat geweld tegen vrouwen en kinderen een zeer ernstig strafbaar feit is waar hoge straffen op staan. Verder deed onlangs de burgemeester van Londen een bijzondere oproep mannen uit te nodigen: 'Doe je mond open bij geweld. Spreek vrienden aan als ze zich verbaal of non-verbaal gewelddadig uiten tegen vrouwen'. Het zou mooi zijn wanneer een dergelijke oproep navolging krijgt in Oost-Brabant. Want we moeten ook de potentiële plegers van geweld aanspreken. Samen zijn wij als maatschappij tot veel in staat om het voor slachtoffers beter te maken en gezamenlijk proberen situaties als die van vandaag te voorkomen.'

Bron: <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2022/04/14/huiselijk-geweld-baart-hoofdofficier-zorgen-achter-de-voordeuren-in-oost-brabant-gaat-veel-verborgen-geweld-angst-en-verdriet-schuil>

2. Samen op in Acuuut

2.1 Ontwikkelinspanningen

Kartrekker: politie i.s.m. VTBNO

Van de vier verbeteractiviteiten van Veiligheid Voorop is op de verbeteractiviteit Samen op in Acuuut in de regio Oost-Brabant nog het minst geïnvesteerd. In de beginfase van de Ontwikkelagenda gingen twee andere regio's in het land aan de slag met een pilot Samen op in Acuuut. Omdat de roep voor bijvoorbeeld een Actieoverleg in de eigen regio groter was, besloot het RNZS Oost-Brabant om de pilots in de gaten te houden en af te wachten welke resultaten die zouden opleveren. Een kwestie van prioritering. Ook omdat de vier verbeteractiviteiten met dezelfde mensen opgepakt werden en deze mensen hun handen al vol genoeg hadden aan de andere verbeteractiviteiten en andere overlegtafels. Maar de wil om aan de slag te gaan met deze verbeteractiviteit was er zeker, het belang van Samen op in Acuuut werd door iedereen onderkent. Daarom is op een gegeven moment een sessie met de verschillende partners gehouden waar gedachten over de vorm van Samen op in Acuuut in Oost-Brabant zijn uitgewisseld. Vervolgens is een kleinere groep bij elkaar gekomen om een voorstel voor het RNZS op papier te zetten, maar dat is niet van de grond gekomen en bleef hangen op het brainstormen over de inrichting van de verbeteractiviteit. Om de verbeteractiviteit toch op te kunnen pakken en tegelijkertijd behapbaar te houden, besloot het RNZS om eind 2021 ook in Oost-Brabant te starten met een pilot in één gebied: Meierijstad (Brabant Noordoost).

De pilot is inmiddels gestart, maar nog niet goed van de grond gekomen. Verschillende redenen worden genoemd voor deze stagnatie, waaronder

de verwachtingen over en weer naar elkaar, de beleving van Samen op in Acuuut en het in elkaar vlechten van werkprocessen. Het knelpunt lijkt met name te liggen in een visieverschil tussen VTBNO en de politie over wat Samen op in Acuuut zou moeten inhouden, met als belangrijke vraag of fysieke aanwezigheid vanuit VT essentieel is, of dat er genoeg mogelijk is vanuit het contact met de 24/7-bereikbaarheidsdienst van VT, met eventuele aanvullende inzet vanuit de crisisdienst. Inmiddels is er wel overeenstemming over dat het laatste (24/7-bereikbaarheid) zorgt voor voldoende korte lijnen. Er is echter vooralsnog onvoldoende capaciteit om de pilot in te regelen.

“Ik denk dat iedereen er wel van overtuigd is dat het een verbetering is, alleen ik wil alleen een verandering doen als het ook echt een verbetering is, want ik moet 3500 politieagenten vertellen dat ze iets anders moeten doen en daar heb je maar één kans voor. Als ik dat nu roep en ze bellen iemand op en er komt niemand en dat gebeurt twee keer, dan is het draagvlak totaal weg. Dat wil ik alleen maar in gang zetten als we het ook aan alle kanten goed afgeregeld hebben en zo ver is het volgens mij nog niet.”

Op dit moment worden ook in Zuidoost-Brabant stappen gezet om – naar voorbeeld van Brabant Noordoost, maar met een open blik op de couleur locale – de samenwerking met de HOvJ bij een Tijdelijk Huisverbod naar een eerder stadium te trekken: samenwerken vóórdat het besluit van een Tijdelijk Huisverbod gevallen is, zodat gezamenlijk en beter afgewogen kan worden of een Tijdelijk Huisverbod ingezet zou moeten worden in de desbetreffende situatie. Hiermee sluit Zuidoost, net als Noordoost, aan op een samenwerking die al bestaat, namelijk die bij het Tijdelijk Huisverbod.

Beide VT's koppelen Samen op in Acuu aan de reeds bestaande samenwerkingsverbanden van VT en politie bij acuut onveilige situaties. Voorgesteld wordt om aan te sluiten bij wat er al is en dat goed te benutten, daar zou nog veel winst in te behalen zijn. Bovendien wordt afgevraagd wat het verschil zou moeten zijn tussen de huidige werkpraktijk en Samen op in Acuu.

“We kunnen vanuit VT ook heel veel telefonisch. Hoe goed is het als iemand van politie daar de systemen raadpleegt, wij kijken wat we hebben en dan afstemmen wat dat betekent: is er nu inzet nodig of niet? Pakken wij het vanaf morgen meteen op. Je kunt nog zoveel winst boeken binnen de mogelijkheden die er liggen, laten we die ook opzoeken.”

“Als de politie belt, dan gaan we. Dat is onze VT-norm.”

“Hoe wil je dit als project neerzetten? ‘Dat doen we toch al?’ Als de politie belt dan gaan we omdat we zo intensief samenwerken. Maar als ik dat zeg dan moet ik eigenlijk meteen de wedervraag stellen: en doen we dat ook? En is dat ook zo?”

In Zuidoost-Brabant voert het Crisisinterventieteam (CIT) van VT sinds 1 januari 2022 de crisiszorg voor de jeugdigen tot 23 jaar in het vrijwillig kader uit. Vanuit het CIT is afgesproken dat de politie, of dat nu binnen of buiten kantoor tijden is, belt met VT op het moment van een acuut onveilige situatie.

“We willen als VT, niet als CIT, die melding van de politie bij ons binnenkrijgen. Dan gaan wij kijken of het inderdaad een CIT-zaak of een gewone VT-zaak is.”

Qua informatiedeling/-voorziening tussen politie en VT wordt verwacht dat aanpassingen niet nodig zijn. In de wet is al goed geregeld dat VT en politie informatie met elkaar mogen delen in acute situaties.

Om Samen op in Acuu opnieuw aan te jagen, wordt benoemd dat de betrokken partijen voldoende capaciteit nodig hebben en wordt het idee geopperd om een projectleider aan te stellen. Iemand die aan dit thema kan trekken, erbovenop zit en het niets uit het oog verliest. Ook worden de basisvoorwaarden van Samen op in Acuu benadrukt, die dienen door alle partijen goed ingeregeld te zijn: 7x24 uur bereikbaarheid van kundige mensen met mandaat om beslissingen te nemen.

2.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Vanuit VT wordt verwacht dat Samen op in Acuuut niet heel veel meerwerk oplevert.

“Het is meer de tijd die je investeert om het in te schatten en het overleg. Maar het overleg heb je nu ook al. Dus het sluit aan bij wat je al doet en bij de visie die je al hebt.”

Wel kan Samen op in Acuuut meer werk opleveren in de hoedanigheid van een eenmalige procesbeschrijving, mogelijk meer situaties waarbij politie VT benadert en wellicht meer Tijdelijke Huisverboden. Tijdelijke Huisverboden zijn kortdurende en intensieve trajecten. Meer Tijdelijke Huisverboden hoeft niet automatisch te betekenen dat VT meer diensten in moet zetten. Mogelijk kan een Tijdelijk Huisverbod juist bijdragen aan het eerder op gang brengen van hulpverlening.

Mocht Zuidoost naar voorbeeld van Noordoost de afstemming tussen de HOvJ en VT naar horen halen, nog voordat het besluit ten aanzien van het tijdelijk Huisverbod genomen is, zou dat kunnen leiden tot extra inzet van VT in de vorm van extra advies of extra inzet in Tijdelijke Huisverboden. Mogelijk vraagt dit om een uitbreiding van de dienst Tijdelijk Huisverbod binnen VT.

Al eerder werd benoemd dat de samenwerking tussen politie en VT in de huidige werkpraktijk al vroegtijdig plaatsvindt in acute situaties. Als het echt acuut is, dan weten de partners elkaar te vinden.

2.3 Waarde

Als meerwaarde van Samen op in Acuuut wordt benoemd dat Veilig Thuis en politie aan de voorkant samenwerken, *‘eerder dan dat kun je niet zitten’*, en dat bij de allereerste beoordeling van een melding daardoor ook het zorg-perspectief meegenomen kan worden. Gezamenlijk kan een betere inschatting van een melding worden gemaakt, kan sneller een veiligere leefomgeving voor betrokkenen bewerkstelligd worden en bovendien kan er veel miscommunicatie weggenomen worden.

De mogelijkheid bestaat dat het aantal Tijdelijke Huisverboden toeneemt of eerder wordt ingezet als gevolg van Samen op in Acuuut. Een meerwaarde daarvan zou kunnen zijn dat dat middel beter benut wordt voor zaken waar een tijdelijk huisverbod een toegevoegde waarde heeft en dat de inschatting beter aansluit op de situatie en mogelijk effectiever gebruik kan worden gemaakt van hulpverlening.

In hoeverre Samen op in Acuuut de druk vermindert op andere werkprocessen, zoals het Actieoverleg of ZSM, is moeilijk te monitoren. Dit maakt het lastig om feitelijke uitspraken te doen over het causale verband tussen Samen op in Acuuut en de druk op de andere verbeteractiviteiten. Volgens de politie is het niet onwaarschijnlijk dat de druk op andere processen wordt verminderd door het stevig wegzetten van Samen op in Acuuut. Maar de echte resultaten zijn pas op de langere termijn te zien.

VTZOB verwacht niet dat het goed inregelen van Samen op in Acuuut een direct effect heeft op het Actieoverleg. Samen op in Acuuut gaat voornamelijk over crisisachtige situaties waarbij het van belang is om acute veiligheid te creëren.

Een lagere druk op ZSM door de Tijdelijk Huisverboden binnen Samen op in Acuuut ziet VTZOB wel als een mogelijkheid, maar geeft daarbij voornamelijk aan dat het van belang is dat ZSM en de (Bijna) Tijdelijke Huisverboden goed verbonden met elkaar zijn. Bij de verbeteractiviteit Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM wordt hier nader op ingegaan.

Uit de praktijk 2.1: Samen op binnen kantooruren in Team Meierij

“In Noordoost Brabant is eind 2021 in 1 team (Team Meierij) gestart met Samen op in acuut. De ambities vanuit VT en politie waren initieel vrij groot, maar werden beperkt door de beschikbare capaciteit van VT en het gebrek aan mogelijkheden om medewerkers buiten kantooruren in te zetten. Het 24/7 ter plaatse laten gaan van VT-medewerkers was daarmee vooraf niet haalbaar. Ook waren er nog geen (gevorderde) bestuurlijke plannen voor het inrichten van een crisis interventieteam.

Met dit als vertrekpunt is vervolgens gekeken naar wat wél kan in het kader van Samen op in acuut. Daarbij wordt slim omgegaan met beschikbare capaciteit en worden verwachtingen vooraf goed gemanaged. VT is 24/7 telefonisch bereikbaar van 0800-2000 en zorgt voor een dagelijks inzetbaar interventieteam dat indien nodig ter plaatse kan komen binnen kantooruren. Politie neemt in alle gevallen van huiselijk geweld contact op met VT, dus ook buiten kantooruren. Tijdens de communicatie over ‘Samen op in acuut’ wordt goed uitgelegd aan de politie wat verwacht kan worden van de inzet en de mogelijkheden van VT om ter plaatse te komen in acuut onveilige situaties binnen- en buiten kantooruren (verwachtingen managen).

Om Samen op in acuut voor de toekomst verder te bestendigen wordt gekeken naar de huidige inzet van VT bij tijdelijke huisverboden. De gevraagde 24/7 beschikbaarheid voor Samen op in acuut vanuit VT sluit aan op de bestaande werkwijze Tijdelijk Huisverbod, dus uitgangspunt is het verder uitbouwen van die werkwijze zodat VT ook breder ingezet kan worden in het kader van huiselijk geweld. Het OM wordt betrokken via ZSM want het OM is zo al goed bereikbaar.

De activiteiten en resultaten uit team Meierij worden in het regionale Netwerk Zorg-Straf gemonitord en geëvalueerd, waarbij gekeken wordt of het initiatief uitgebreid kan worden naar andere teams. Voorkeur van regionaal netwerk op lange termijn is Samen op in acuut in provincie Noord-Brabant vanuit meerdere disciplines centraal op te tuigen, om zo efficiënt om te gaan met beschikbare capaciteit. Den daarbij aan het inrichten van een Crisis Interventieteam naar het model van Hart van Brabant (Tilburg).”

Bron: Praktijkbeschrijvingen Samen op in Acuut 2020-2022, LNZZ

Uit de praktijk 2.2: Poster pilot Samen op in Ac uut

**Huiselijk geweld?
Veilig Thuis én Politie!**

- **Herkennen** van HG: ook stalking, ouderen- of kindermishandeling en verwaarlozing
- Fysiek onveilig = **Acuut onveilig**
- Neem direct contact op met VT via **0800-2000**
- Bespreek relevante **informatie**, zoals:
 - Eerdere meldingen (HG, geweld, conflicten, enz.)
 - Lopende afspraken op locatie / -persoon
 - Afspraken met wijkagent, reclassering, GGZ, enz.
- Maak samen met VT een **veiligheidsbeoordeling**
- Telefonisch, Teams of Ter plaatse
- Pas **veiligheidsmaatregelen** toe, evt. in overleg met OM, 3RO, Jeugdzorg/RvdK of GGZ
- Maak achteraf altijd een **VT-melding**, verwijs daarbij naar het eerdere contact

POLITIE **VEILIG THUIS** **Veiligheid voorop!**

Bron: politie en VT

3. Actie-overleg

3.1 Ontwikkelinspanningen

Het actie-overleg betrof één van de drie (waaronder ook *HG op ZSM* en *Kwaliteitsverbetering aan de basis*) inhoudelijke prioriteiten voor 2021 waarop het Regionaal Netwerk Straf en Zorg Oost-Brabant de samenwerking in de praktijk en op tactisch niveau wilde verbeteren.

Op basis van de verbeteractie(s) zoals geformuleerd in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop is een delegatie uit de regio Zuidoost-Brabant (VT ZOB/ BNO, RvdK, OM, politie, Reclassering (RN) en RvdK) op werkbezoek geweest in Limburg (Roermond).

Centraal stond de vraag: *kan de wijze waarop het actie-overleg in Limburg is vormgegeven ook een antwoord zijn op de vraagstukken zoals deze zich in Oost-Brabant manifesteren? En zo ja, wat zijn dan de werkzame elementen?*

De realisatie van het actie-overleg mocht geen doel an sich worden: **‘Ons motto was: geen oplossing bedenken voor problemen die er niet zijn’.**

Het werkbezoek heeft geïnspireerd en geleid tot de realisatie van een werkplan. Door ook goed op het netvlies te hebben wat de samenwerkende partijen niet wilden (lees: oplossing voor vraagstukken en/of problemen die er niet zijn), waren zij in staat een scherp(er) werkplan te realiseren.

Een externe projectleider heeft in de opstartfase een belangrijke ondersteunende rol vervuld in het concretiseren en documenteren van afspraken.

Per samenwerkingspartner: ontwikkelinspanningen

-
3RO	▪ Is op afroep beschikbaar en levert input. ▪ “We weten het Actie-overleg zelf nog te weinig te vinden om zaken in te brengen.”
-
Politie	▪ De politie heeft veel moeite gehad om een vast gezicht aan het overleg te koppelen vanwege krapte. Andere partijen hebben hierdoor wat spanning ervaren: ‘er was geen duidelijk aanspreekpunt als het nodig was om te escaleren’. ▪ Er is minimaal geïnvesteerd in het binnen de politie voor het voetlicht brengen van het overleg. Oorzaak is gelegen in bovengenoemde reden (krapte), maar ook omdat het voor de portefeuillehouder lastig was het verschil (en voorts meerwaarde) tussen de vele overleggen te duiden en voorts collega’s te overtuigen van de (meer)waarde van het actie-overleg.
-
OM	▪ Informatie over het actie-overleg is (en wordt) verspreid via interne communicatiekanalen: factsheet, weekberichten en intranet. ▪ Het OM heeft stagegelopen bij VT (omdat VT een wat nieuwere partner was) om meer inzicht te krijgen in werk van partner organisaties om ook beter elkaars taal te leren spreken.
-

RvdK	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er zijn aparte werkafspraken gemaakt over het delen van informatie.
VT BNO	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kartrekkersrol. ▪ Medewerker gezocht die in staat is met gezag te spreken.
VT ZOB	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Collega's enthousiast gemaakt, ervaren medewerkers afgevaardigd. ▪ Kennismaking georganiseerd. ▪ Samen met VT BNO initiatief genomen om een externe projectleider aan te trekken ter ondersteuning.

3.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

In oktober 2020 is het Actie-overleg gestart – in verband met de coronamaatregelen via MS Teams. Sindsdien vindt ééns per week op donderdagmiddag het actie-overleg plaats. Over de duur en frequentie zijn de deelnemende partijen tevreden.

Daadwerkelijke inbreng van een casus verloopt via een aanmeldformulier. Op basis van dit formulier kunnen partners zich voorbereiden, lees: informatie verzamelen en intern afstemmen. Afgesproken is dat de inbrengende partij bij voorkeur voorafgaand aan het actie-overleg directbetrokkenen informeert. Als dat om welke redenen dan ook niet mogelijk is, dan worden directbetrokkenen achteraf geïnformeerd.

Na bespreking van de casus in het actie-overleg wordt gezamenlijk een plan van aanpak opgesteld, dit kan zowel preventief als repressief van aard zijn, en worden gerichte acties uitgezet. Het actie-overleg heeft hierbij een beslissingsbevoegdheid, oftewel een mandaat om beslissingen te nemen. In het kort vinden met betrekking tot het actie-overleg drie concrete processtappen plaats: (1) informatie delen en duiden, (2) afspraken maken over de veiligheid en (3) overdragen en uitvoeren.

Met name processtap 1 verloopt - mede dankzij verbeteracties het afgelopen half jaar - naar ieders tevredenheid. De Privacy Impact Analyse (2020) vormt uitgangspunt voor het delen van informatie tussen OM, de politie en Veilig Thuis. Deelnemers proberen continu alert te zijn op 'nice-to-know' en 'need-to-know'-informatie.

Voor de successen die tot op heden geboekt zijn binnen het actie-overleg worden een aantal voorwaarden genoemd:

Een **goede voorbereiding** en (voor alle partijen) helder werkproces draagt bij aan een hoogwaardig actie-overleg. Het afgelopen half jaar is veel aandacht uitgegaan naar de voorbereiding. In het bijzonder naar het thema (**agenderen van 'de juiste'**) casuïstiek, nadat tijdens de evaluatie van november 2021 hierover o.a. het volgende werd opgemerkt:

“Het actie-overleg zou hoger cijfer krijgen als we nog beter de juiste casuïstiek weten te agenderen.”

“Er worden wel eens casussen ten onrechte ingebracht (veel minder dan in het begin). Bijvoorbeeld: vraag of een zorgverlener veilig kan werken (en dus geen gezamenlijke aanpak nodig is). Of een vraag of de betrokkenen mogen worden geïnformeerd en wanneer. Hiervoor kan direct contact worden opgenomen met die ketenpartner voor wie de vraag is bedoeld.”

Vandaag de dag vindt daarom (voor)overleg plaats tussen de voorzitter (VT BNO) met partners die voornemens zijn een casus in te brengen. Tijdens dit overleg wordt een (gezamenlijke) keuze gemaakt om een casus al dan niet in te brengen in het actie-overleg.

Succes zit in de deelnemers. Deelnemers zijn tevreden over de partijen die aan het actie-overleg deelnemen (lees: VT, RvdK (op afroep), politie, Reclassering (op afroep) en OM). Aan tafel zitten **vaste gezichten**, die **altijd beslagen ten ijs** verschijnen en **mandaat en daadkracht** hebben om gemaakte afspraken uit te voeren.

“Commitment en toewijding van alle deelnemers is nodig om het actie-verleg van de grond te krijgen en een succes te laten zijn.”

“Iedereen is erg betrokken, deelnemers zijn (pro) actief en er wordt gedacht in mogelijkheden.”

Ook (ontwikkel)tijd is een belangrijke voorwaarde. Met het verstrijken van tijd leren deelnemers elkaar en elkaars organisatie steeds beter kennen, waardoor zij een steeds beter beeld creëren van de (on)mogelijkheden van de ander en elkaar gericht op kunnen zoeken / bevragen.

Succes zit tot slot het creëren van creatieve ruimte om samen op zoek te gaan naar mogelijkheden en oplossingen waar het bestaande pallet ontoereikend is.

Maar, er liggen ook nog duidelijke kansen voor doorontwikkeling. Deze hebben voornamelijk betrekking op processtap 2 en 3 zoals geformuleerd in de 2e alinea van deze paragraaf:

1. Inhoudelijke bespreking
 - a. (concrete) afspraken directe én structurele veiligheid
 - b. monitoren van afspraken/ vastleggen
2. Vervolg/afstemming
 - a. betere terugkoppeling
 - b. verbinding ZSM

Ad.1.

Deelnemers geven aan dat tijdens het actie-overleg veel gegevens gedeeld worden, maar dat de verwerking van informatie aandacht verdient. Er is *geen* gezamenlijke documentatie waarin het verloop van een casus wordt bijgehouden, omdat (a) de inbreng van een casus in principe eenmalig is en (b) omdat koppeling van ICT-systemen die door de verschillende partners gebruikt worden lastig aan elkaar te koppelen zijn en (c) wet- en regelgeving over het beschikbaar maken en/of delen van informatie (nog) niet toereikend zijn.

Er worden notulen gemaakt over afspraken die gemaakt zijn. Deelnemers vertalen deze afspraken naar de eigen organisatie. Dat maakt acties gevoelig voor interpretatie en prioritering.

Ad.2.

Afgesproken is dat (actie)plannen van andere overlegtafels, zoals bijvoorbeeld ZSM, benut worden. Maar de aansluiting tussen het actie-overleg en ZSM blijkt in de praktijk niet zo eenvoudig.

Per samenwerkingspartner: uitvoeringsinspanningen

-
<i>3RO</i>	▪ Binnen 3RO zijn twee contactpersonen aangesteld m.b.t. het actie-overleg.▪ 3RO levert vooralsnog een beperkte bijdrage aan het actie-overleg.
-
<i>Politie</i>	▪ Basisteams zijn nog onvoldoende op de hoogte van (de mogelijkheden van) het actie-overleg.▪ Er gaan weinig zaken van politie naar het actie-overleg, de meeste inbreng komt van de VT-organisaties.
-
<i>OM</i>	▪ Portefeuillehouders HG (Officieren van Justitie) doen actie-overleg. Deze portefeuillehouders zijn extra geschoold (Interne scholing, SSR) in HG en daar komt gedachtegoed van Gefaseerd samen werken aan veiligheid in terug.
-
<i>RvdK</i>	▪ Afstemming op het cruciale punt gaat steeds beter: mag je al zorg inzetten als er ook nog een strafproces loopt? RvdK is vooral nodig als ingrijpen in het gezin niet kan wachten op het strafproces.▪ Wij sluiten alleen aan op afroep en dat is eens in de drie/ vier weken. Daarin vertrouwen we Veilig Thuis (voorzitter). Zij kunnen goed inschatten of de Raad nodig is in het actie-overleg op basis van de kennis die zij hebben over wat er in het gedwongen jeugdkader wel/niet mogelijk is.▪ Hoe beter het actie-overleg loopt, hoe minder RvdK aansluit.▪ Het actie-overleg zorgt <i>niet</i> voor meer administratieve lasten bij RvdK.
-

-
- VT ZOB*
- We benutten het overleg onvoldoende, het actie-overleg is nog een beetje verborgen.
 - We moeten meer bekendheid intern creëren over welke behoefte het actie-overleg kan vervullen.
-
- VT BNO*
- Voorzitterschap kost een aantal uur per week:
 - Agendering;
 - Interne rondgang voor potentiële casuïstiek actie-overleg;
 - Informatie pro-actief ophalen in navolging van ingebrachte casus;
 - Teams doorlopend informeren over verbeteractiviteit en kansen om actie-overleg te benutten;
 - (Voor)overleg met partners die voornemens zijn casus in te brengen en keuze om de casus al dan niet in te brengen bij Actie-overleg.
-

3.3 Waarde

Door het Actie-overleg ontstaat een compleet beeld van de situatie voor alle partijen, daarover zijn alle deelnemers het eens. Dat door het actie-overleg de eerste interventies effectief worden ingezet vindt de helft van de deelnemers. Verdeeldheid is er ook over het resultaat van het Actie-overleg in de zin van heldere afspraken gericht op directe veiligheid.

Het Actie-overleg werd tijdens een jaar na de start (in nov. 2021) door betrokken partners beoordeeld met een voldoende. Omdat deelnemers sterk geloven in de (meer)waarde van het Actie-overleg, zijn sindsdien verbeterlagen geformuleerd en gemaakt. Zoals duidelijke afspraken over welke casuïstiek geschikt is voor bespreking in een Actie-overleg en de wijze waarop informatie besproken en gestructureerd wordt.

Parallel aan het succes tot heden zijn ook alle deelnemers van mening dat er nóg meer uit het actie-overleg gehaald kan worden dan tot nu toe wordt gedaan. Ook de relatie met andere verbeteractiviteiten uit de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop kan nog sterker worden neergezet.

De afgelopen periode hebben de betrokken organisaties (de meerwaarde van) het Actie-overleg binnen de eigen organisaties beter onder de aandacht gebracht. Dit kan ook in de toekomst verder versterkt worden.

Uit de praktijk 3.1: Aanmeldingsformulier Actie-overleg

Aanmelding Casus

1. Gegevens inbrenger: _____
2. Clientgegevens: _____
3. Regio
 Brabant Noordoost Brabant Zuidoost
4. Casus Omschrijving, Kort en Concreet
Omschrijving geweldsituaties of dreiging van geweld, mishandeling, verwaarlozing, fysieke of emotionele onveiligheid, onderlinge spanningen, negatieve interactie, gedragssignalen, ontwikkelingsproblemen, letsel, middelenmisbruik, ziekte of beperkingen, ontbreken basale verzorging, ontbreken van structuur. Maar ook krachten en compenserende factoren. Is politie of justitie al betrokken en zo ja, hoe?
5. Betrokken Hulpverlening
6. OTS
 Nee
 Ja
Naam Kind 1: _____
Naam GV: _____
Einde maatregel: _____

7. Raad betrokken?
 Nee
 Ja
Naam Kind 1: _____
Soort Onderzoek: _____
8. Vraag aan het Actie Overleg
Wat is het doel waarmee je de casus inbrengt? Wat verwacht je van de uitkomst van het overleg?
Let op! Het is van belang dat de vraag voor alle drie partijen (Politie, OM en VT) relevant is.
9. Zijn betrokkenen geïnformeerd dat men wordt besproken in het Actieoverleg?
 Ja, reactie:
 Nee, wellicht dat ik dat morgen doe, afhankelijk van het gesprek
10. Relevante antecedenten

Let op, deze vraag enkel invullen als deze van invloed is op de bespreking in het Actieoverleg. Bijvoorbeeld op zeden, geweld, diefstal, inbraak enz enz. Politie kan rechtstreeks benaderd worden voor antecedenten, indien gewenst.

Uit de praktijk 3.2: Casus Actie-overleg

Het Actie-overleg maakte verschil in een stalkingszaak. “Ik (manager) werd aangesproken door een GWER over deze zaak en die wilde vanalles. Waarop ik zei: is deze zaak niet besproken in het Actie-overleg? Toen bleek dat het OM de hele regie naar zich toe hadden getrokken en dat er hele duidelijke afspraken gemaakt wie wat zou doen. VT zou zich op een gedeelte focussen. Toen is niet afgeweken van de afspraken, maar gekozen om op basis van de afspraken zoals gemaakt in het actie-overleg de bijdrage te leveren – en niet meer te doen. Eventueel OM bevragen op bepaalde acties en eventueel niet wijzen op afspraken, maar niet zelf gaan lopen.

‘Als een verdachte is aangehouden en die is op ZSM gewogen en er is sprake van HG, dan heeft VT al meegedacht daar. Als wordt besloten dat het voorgelegd wordt aan de rechter, dan moet reclassering een strafadvies uitbrengen. VT krijgt ondertussen ook de CORV-melding van politie binnen. Dus de zorgkant loopt een proces en de strafkant loopt een proces. Wat we doen is die processen met elkaar verbinden en samen de gesprekken aangaan, opdat die parallelle processen niet tegen elkaar ingaan.’

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

4.1 Ontwikkelinspanningen

In de regio Oost-Brabant is de aanloop naar het realiseren van de verbeteractiviteit **projectmatig** aangevlogen. In 2020 een externe kartrekker, tevens de landelijke projectleider van de gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM, ingevlogen voor de praktische ondersteuning, de verbinding met landelijke ontwikkelingen en advies bij de implementatie van deze verbeteractiviteit in Oost-Brabant. En hoewel benoemd wordt dat de regio niet afhankelijk was van de externe kartrekker - de partners hadden immers al stappen op deze verbeteractiviteit gezet - had de externe ondersteuning wel degelijk meerwaarde:

- overstijgend meedenken zonder vertroebeling vanuit de eigen organisatie
- ervaringen vanuit het land inbrengen om op voort te borduren: vergelijken met andere regio's en best practices elders naar de eigen regio halen
- alle ins en outs weten
- 'erbovenop' zitten
- alle partijen bij elkaar trekken
- doel voor ogen houden
- de verbeteractiviteit niet uit het oog verliezen
- niet afhankelijk van de prioriteit die iemand aan de verbeteractiviteit geeft
- tijd om resultaten op papier op te leveren.

Onder leiding van de projectleider is een HG VT & ZSM werkgroep samengesteld (alle ZSM-partners én Veilig Thuis) voor de verdere concretisering van de operationele en praktische zaken rondom de invulling van de verbeteractiviteit. De werkgroep kwam in de beginfase één keer per zes weken samen. Vanuit deze werkgroep is een advies naar de regionale stuurgroep gegaan met daarin het voorstel om de samenwerking in de regio op basis van het **landelijke werkproces** te ontwikkelen, zodanig dat:

- Er zicht is op de acute veiligheid van slachtoffers
- Veiligheidsmaatregelen genomen worden bij acute onveiligheid
- Het strafadvies in afstemming is met hulpverlening
- Er een gezamenlijk plan van aanpak tussen straf en zorg
- De gezamenlijke aanpak VT op ZSM in afstemming is met andere netwerkoverleggen.

Door de regionale bestuurders is het adviesvoorstel overgenomen en is het **commitment** voor de opdracht (het 'wat') uitgesproken. Vervolgens is op basis van de hierboven beschreven beoogde resultaten een (beleids) plan geschreven door de werkgroep (kartrekker i.s.m. beleidsmedewerker VTZOB) over de regionale invulling (het 'hoe'). Discussie in aanloop naar de realisatie van HG op ZSM ging voornamelijk over het 'hoe', waarbinnen onder andere (het niet hebben van) capaciteit een thema was.

In september 2020 is op basis van het (beleids-)plan gestart met een pilot, nadat een uitgebreide kennismaking had plaatsgevonden en nieuwe werkprocessen waren opgesteld.

Wat betreft de manier van aansluiting op ZSM door Veilig Thuis kan Oost-Brabant gezien worden als een uitzondering in het land. De twee Veilig Thuisorganisaties geven namelijk ieder verschillend invulling aan de verbeteractiviteit. Zo is Veilig Thuis Brabant Noordoost binnen kantooruren (08.00-17.00) vijf dagen per week telefonisch bereikbaar voor de ZSM-partners. Veilig Thuis Zuidoost-Brabant sluit binnen kantoor tijden drie dagen fysiek aan (woe-do-vr) op ZSM en is de andere twee dagen (ma-di) telefonisch bereikbaar. Buiten kantoor tijden worden ZSM-vragen opgepakt door de bereikbaarheidsdienst.

VT Noordoost Brabant en VT Zuidoost Brabant nemen niet voor elkaar waar. Beide organisaties kunnen 7 X 14 uur benaderd worden ten aanzien van hun "eigen" cliënten/verdachten, zodat zij de zaak indien nodig direct zelf kunnen oppakken.

“De keuze van VT BNO om niet fysiek aan te sluiten op ZSM werd door de partners moeilijk begrepen, logisch als ZOB wel fysiek ging aansluiten. Dat bracht VT BNO in positie waarin uitvoerend medewerkers het gevoel hadden zich steeds te moeten verdedigen voor de keuze die gemaakt was.”

“Het werken in elkaars nabijheid bevordert de kennis over elkaars organisatie, werkwijze en taken over en weer en vergroot de kwaliteit van de gemeenschappelijke/maatschappelijke outcome. Maar we moeten ook op afstand met elkaar kunnen samenwerken.”

Kosten

In de opstartfase zijn weinig kosten gemaakt. Veilig Thuis betaalt in tegenstelling tot de andere ZSM partners niet voor een werkplek. VT ZOB heeft enkel parkeerkosten vergoed, indien geen plek meer beschikbaar op het nabijgelegen parkeerterrein.

De kosten voor de projectleider zijn gefinancierd via het landelijk bestuur ZSM en kwamen dus niet ten laste van de regio. Voor de toekomst worden wel nog investeringskosten verwacht, bijvoorbeeld het aanpassen van de verdachtenmonitor.

Informatiedeling

Over het delen van informatie zijn voorafgaand aan de pilotfase geen regionale afspraken gemaakt. Het netwerk heeft de landelijke visie en handreiking als uitgangspunt gebruikt en past zo nodig werkprocessen aan op basis van landelijke ontwikkelingen. De aanstaande wetswijziging voor de juridische grondslag voor VT om gegevens te delen met de strafrechtpartners, het Beleidsbesluit dat daarvoor genomen is en het opnemen van VT als trusted partner in ZSM zijn daarin uiteraard leidend.

Helpend in de opstartfase

Een aantal **karaktereigenschappen** en **factoren** waren helpend in de opstartfase en ook tijdens de pilot.

- Pioniers: bevlogen mensen met als motto: ‘wij zijn hier van’. Mensen die zin hebben om te ontwikkelen op basis van ‘trial and error’.
- Communicatief vaardige VT-medewerkers die de meerwaarde van VT op ZSM kunnen overbrengen op zowel ZSM-partners als collega’s binnen de eigen organisatie.
- Doorzetters:

“Aansluiting van VT op ZSM betreft een verandertraject dat vraagt om een lange adem. Verschillende culturen ontmoeten elkaar en moeten samen nieuwe olifantenpadjes maken. Dat heeft tijd nodig. Daar komt bij dat er vrij veel wisselingen zitten in medewerkers die bij ZSM aansluiten, waardoor het eigen maken van nieuwe werkprocessen veel trager verloopt.”

- VT-medewerkers met kennis van het justitiële veld.
- Stevig voorzitterschap: een voorzitter die zich richt op hoofdlijnen: precies en concreet en tegelijkertijd helder en beschrijvend.
- Een (fysieke) werkplek voor VT-medewerkers, waar zij ook VT-werkzaamheden uit kunnen voeren.

Per samenwerkingspartner: ontwikkelingsspanningen

-
OM	▪ Partners en collega’s geïnformeerd middels internet, intranet digitale kennispresentaties.
-
RvdK	▪ RvdK heeft geïnvesteerd op landelijk cursusaanbod over netwerkopstellingen. ▪ Gefaciliteerd dat VT kon meekijken/-draaien. ▪ Extra overleggen op organisatorisch niveau (MT+Beleid) om samenwerking in het bijzonder met VT te monitoren.
-
VT	▪ VT-medewerkers hebben scholing ontvangen op het gebied van juridisch kader én privacywetgeving. ▪ Training netwerkopstellingen. ▪ VT heeft één medewerker ingezet om scholing aan andere ZSM deelnemers te verzorgen over taken en bevoegdheden (en bijbehorende werkprocessen van Veilig Thuis. ▪ VT-medewerkers hebben (bilateraal) stage gelopen bij Slachtofferhulp om inzicht te krijgen in elkaars werkwijzen en werkprocessen en waar deze elkaar mogelijk overlappen (vermoeden van overlap in de verrijking, want belastend is voor betrokkene(n)). ▪ BO medewerkers hebben een ‘opfrisworkshop’ veiligheidsbeoordeling ontvangen. ▪ VT-medewerkers hebben deelgenomen aan de ZSM privacy-workshops.
-

4.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Deelname aan of consultatie door ZSM van VT vergt extra inzet van VT. In de context van ZSM wordt informatie over een casus eerder bij VT aangeleverd dan bij een reguliere melding via CORV, met het verzoek of VT direct aan de slag wil gaan met het beoordelen van de acute veiligheid (de reguliere melding via CORV volgt ook, maar later).¹ In de context van ZSM wordt met andere woorden de veiligheidsbeoordeling door Veilig Thuis naar voren gehaald. Dit proces leidt vooralsnog tot een vermeerdering van administratieve lasten, onder andere omdat het ondersteunende VT-systeem wat rigide is.

“Er zijn in feite twee momenten waarop VT dezelfde melding binnenkrijgt: de mondelinge melding vanuit politie op ZSM en de melding via CORV. Mondelinge info bij acuut onveilige situaties worden beschouwd als melding waarop verrijkt mag worden. Maar dan is er nog geen hele incidentbeschrijving. Die volgt later van politie die ter plaatse was. Beide informatiestromen moeten administratief samengevoegd worden. Dat levert nu soms nog dubbel werk op, maar kan in de toekomst hopelijk efficiënter.”

Tegelijkertijd vraagt afstemming van werkzaamheden en vanuit verschillende organisatieculturen werken naar een goede samenwerking (ook bijna twee jaar na de start) om (extra) investering. Dat laatste geldt voor alle ZSM-partners en verloopt wat traag. Dit is deels te verklaren door de wisseling van medewerkers die aansluiten bij ZSM. Sommige medewerkers sluiten maar één of twee keer per maand aan, waardoor afstemming steeds opnieuw moet plaatsvinden. Dat er verschil zit in de beide VT-organisaties is daarin niet helpend: ***‘het verschil in de VT’s maakt het samenwerken verwarrend’***.

Samenwerken vanuit verschillende organisatieculturen vraagt dus inspanning, maar VT actief betrekken vraagt ook van ZSM partners om bestaande werkprocessen op onderdelen aan te scherpen en zich extra in te zetten om informatie beschikbaar te maken.

VT kan bijvoorbeeld niet in de verdachtenmonitor, waardoor er extra stappen gezet moeten worden om informatie uit de monitor inzichtelijk te maken voor VT.

“De politiecollega’s van de intake draaien ’s ochtends de verdachtenmonitor uit voor de VT-medewerkers. Zij vullen deze aan met het door de politie opgemaakte zorgformulieren, indien er sprake is van een HG-zaken, zodat

1. Bij acute onveiligheid schakelt de VT-medewerker op ZSM direct met de bureaudienst van Veilig Thuis, opdat een collega de zaak direct kan oppakken en er zo nodig op af kan gaan. Komt VT in gesprek met ZSM tot de conclusie dat er geen sprake is van een acuut onveilige situatie, zullen zij zelf de zaak niet direct oppakken (=direct de betrokkenen spreken/ de zaak nader onderzoeken). VT kan in deze zaken ZSM wel nadere context informatie geven, meedenken/adviseren en informeren wat zij in deze zaak gaan doen.

de VT-medewerkers zich voor de briefing in kunnen lezen/ voorbereiden. VT krijgt voorafgaand aan de briefing een uitdraai van de verdachtenmonitor, zodat zij de zaken van tevoren kunnen voorbereiden.”

Telefonische consultatie van VT vraagt extra inspanning van de ZSM-partners omdat zelf moeten denken aan (het invliegen van) het HG-perspectief. VTBNO komt daarin deels tegemoet door zelf actief naar ZSM te bellen.

Een ander voorbeeld dat extra inspanning vraagt van ZSM-partners is een terugkoppeling aan VT na de afdoeningsbeslissing. VT zal er naar streven om hun informatie op ZSM in te brengen en toe te lichten op het afstemmingsoverleg over de afdoening van de zaak (beslissing van het OM op ZSM). Als VT fysiek op ZSM aanwezig is zullen zij zich altijd bij het afstemmingsoverleg voegen. Indien VT niet fysiek aanwezig is, is het in de zaken waarbij sprake is van acute onveiligheid van belang VT telefonisch of middels video bellen aan het overleg deel te laten nemen, zodat zij hun beoordeling van de zaak kunnen vertellen en toelichten (KPC-er plant het afdoeningsoverleg in en draagt er zorg voor dat VT hierover geïnformeerd is, zodat het kan aansluiten). Deze informatie is van belang daar er bij acute onveiligheid veiligheidsmaatregelen getroffen moeten worden. Indien de HG zaak overdag op ZSM is ingestroomd en het afstemmingsoverleg in de avonduren gaat plaatsvinden, draagt VT pro-actief zorg voor overdracht van hun informatie aan het OM (in onderling overleg mondeling en of schriftelijk via de mail). In HG zaken waarbij sprake is van een crisis, acute onveiligheid, zal VT indien mogelijk telefonisch danwel middels video conferencing bij het afstemmingsoverleg aansluiten. VT zal de beslissing van het OM (eventueel RC) in bovengenoemde zaken opvragen bij de KPC-er, indien zij niet bij de afstemmingsoverleg aanwezig waren. Als de zaak wordt ingepland op een OM hoor of een zitting, zullen de reclassering/RvdK en VT vervolgens

onderling afstemmen over de benodigde hulpverlening cq het inhoudelijk strafadvies. Indien de meerderjarige verdachte wordt heengezonden zal de zaak worden ingepland op het HG spreekuur van 3RO. Om ervoor te zorgen dat VT niet vergeten wordt in de terugkoppeling is een aandachtspuntenlijst ontwikkeld voor het afdoeningsoverleg van Huiselijk Geweld & Ex-partner op ZSM Oost-Brabant.

Extra inspanningen vinden ook plaats in de koppeling van zaken waarin een THV is opgelegd en VT medewerkers op ZSM (en vice versa). Van belang is dat de medewerkers die betrokken zijn bij het THV zich moeten realiseren dat naast het THV er mogelijk ook andere maatregelen vanuit het strafrecht kunnen worden genomen. Vooral als een THV al meerdere malen is opgelegd. Door te schakelen met VT op ZSM kan men voorafgaand al de beste oplossing bekijken/bespreken (vanuit perspectief zorg).

Extra inspanningen worden soms bemoeilijkt door knelpunten/ onduidelijkheden in de informatiedeling. Inhoudelijk blijkt tussen partners op ZSM geen eenduidig beeld te zijn over wat onder huiselijk geweld wordt verstaan en waarover dan wel of niet een VT-melding moet worden gemaakt. Bijvoorbeeld geweld tussen ex-partners, die niet bij elkaar wonen.

De scope van de HG zaken waarin VT een veiligheidsbeoordeling opmaakt lijkt helder voor alle partners. Minder helder is dat voor waarin VT een radarfunctie heeft. In een zaak met twee minderjarige verdachten bijvoorbeeld wees VT op hun radarfunctie, waardoor alsnog een zorgmelding wordt gedaan, zodat zij vanuit hun mandaat contact op kunnen nemen met ouders en wijkteam. Bij politie en de RvdK ontbreekt kennis in welke gevallen dat meerwaarde heeft. Ook VT is hierin nog zoekende. Daarom afgesproken dat 'twijfel-casussen' verzameld worden, om daarop normvinding te ontwikkelen.

Een meer algemeen financieel knelpunt is dat organisaties betaald worden voor het doen van een veiligheidsbeoordeling, vanuit de verwachting dat de veiligheid wordt verhoogd. Het verhogen van veiligheid an sich wordt niet gefinancierd. Wanneer VT een dag op ZSM zit en er komt géén HG zaak voorbij, dan kunnen VT-medewerkers wel andere (eigen) werkzaamheden verrichten, maar daar wordt VT niet voor betaald. Het zou mooi zijn als VT gefinancierd wordt voor haar *aanwezigheid* op ZSM in plaats van aanbod/output.

Positief is dat inspanningen soms ook elders ruimte opleveren en verbindingen tussen verbeteractiviteiten helpend zijn in het bepalen van de benodigde vervolgstappen, mits werkprocessen goed op elkaar afgestemd worden en elkaar niet overlappen/tegenwerken. Dat geldt bijvoorbeeld voor het (bijna) Tijdelijk Huisverbod (THV) en ZSM.

“Het uitgangspunt is zo licht als mogelijk. Als een Tijdelijk Huisverbod wordt ingeschat als een afdoende middel en helpend, dan wil dat niet meteen zeggen dat je ook daarom iemand langer vast moet zetten omdat het dan veilig kan zijn. Aan de andere kant is het soms ook de vraag als je een Tijdelijk Huisverbod hebt ingezet, dan kan het nog steeds helpend zijn als er voorwaarden gesteld worden die bepaalde gedragsbeperkingen opleggen, zoals een contact- of locatieverbod. [...] Het is belangrijk dat ZSM weet van de stappen richting een Tijdelijk Huisverbod. Dat is een van

de aandachtspunten binnen ZSM geweest, dat die lijntjes goed moeten lopen en dat daar ook aan gedacht kan worden. Die verbinding kan geoptimaliseerd worden, daar werken we nu aan.”

In het najaar zijn veertien huiselijk geweld casussen onderzocht, om zicht te krijgen op punten ter verbetering (nb.: niet op de effectiviteit). Hieruit kwamen de volgende bevindingen naar voren:

- VT wordt in de aangehouden HG zaken vanuit ZSM betrokken, met uitzondering in de weekenden.
- Vanuit ZSM wordt niet altijd contact gezocht. Daarnaast wordt ook niet altijd contact verkregen met VT. In de weekenden is het lastiger omdat alle medewerkers van VT om beurten worden ingeroosterd voor de bereikbaarheidsdienst. De kennis van de samenwerkingsafspraken laat bij VT-medewerkers nog te wensen over.
- Als er vanuit ZSM geen contact met VT wordt gezocht/is over de aangehouden HG verdachte, dan is het risico groter dat er onduidelijkheid is over de veiligheid bij heenzending van de verdachte. In de zaken waarbij er contact tussen VT & ZSM is, heeft VT een veiligheidsbeoordeling kunnen opmaken (al dan niet op basis van het THV-onderzoek).
- Als VT op ZSM is, wordt zij betrokken bij het afdoeningsoverleg (VT ZO vervangt daarin/ brengt zo nodig info van VTNO in). Als VT er niet is, dan is het nog lastig om de bevindingen van VT structureel in te brengen (en visa versa terug te koppelen aan VT).
- Als VT fysiek op ZSM is, zijn zij aanwezig bij de beslissing van het OM. Daarnaast wordt VT door 3RO geïnformeerd over het genomen besluit of door de politie. Inde zaken waarbij er geen contact met VT is geweest, zijn zij ook niet op de hoogte van het besluit.

4.3 Waarde

VT op ZSM leidt tot betere herkenning van signalen van HG.

“Door fysieke aanwezigheid van VT op ZSM worden signalen van HG veel beter herkend. Op ZSM ben je afhankelijk van de HG-duiding van ZSM partners. Wat we in de praktijk zien dankzij onze fysieke aanwezigheid is dat partners soms signalen over het hoofd zien.”

“Bij sommige delicten hadden we niet door dat er sprake was van stalking. Zonder die kennis stelt diefstal van een huissleutel niet veel voor. Maar als iemand vanuit een stalkingsdelict die sleutel meeneemt die in een schuurdeur zit, dan wordt het totaal iets anders. Als we dat niet meenemen en ons dat niet realiseren, kan dat hele nare gevolgen hebben.”

Dat VT op ZSM zit leidt tot een **betere afdoeningsbeslissing**. VT wordt vroegtijdiger geïnformeerd en weet beter wat vanuit het strafrecht besloten wordt. Hierdoor kan VT meer gebruik maken van het strafrecht, lees: interventies die vandaaruit ingezet kunnen worden. De grootste winst van samenwerking is dat het strafrecht voordat een verdachte wordt

heengezonden, weet of er sprake is van onveiligheid (of niet). VT verrijkt de context van het incident. Voorheen gold dat op ZSM gekeken werd naar: ‘**wat is het delict, is het bewijsbaar?**’ Partners waren minder bezig met de vraag: ‘hoe zit het met de veiligheid van directbetrokkenen als iemand naar huis gaat?’

“Steeds vaker merken we dat het waardevol is om niet alleen bij de briefing, maar ook bij het afdoeningsoverleg te zitten, zodat info samen komt. Soms echter is het afdoeningsoverleg na 17.00. In dat geval dragen we ons perspectief vooraf over aan 3Ro of politie. Zorgen dat die cirkel goed rond is blijft een punt van aandacht.”

Een betere afdoening waarbij ook oog is voor veiligheid kán recidive voorkomen. Mede dankzij de samenwerking op ZSM vindt bijvoorbeeld meer overleg en afstemming plaats over wat aan hulpverlening nodig is op lange(re) termijn om geweld te stoppen. Krachten worden gebundeld om bijvoorbeeld ook een betere (hulpverlenings)aanpak ten aanzien van verdachten te realiseren (denk aan forensische behandelklinieken).

Uit de praktijk 4.1: Veilig Thuis op ZSM: Vroegtijdig samenwerken om zorg en straf snel en effectief in te zetten voor veiligheid

Tekst: Dryske Roovers (RAP)

In september 2020 startte Veilig Thuis Oost-Brabant (hierna: VT) met een pilot waarin ze deelnemer werden van de ZSM-werkwijze. Inmiddels maken zij vijf dagen per week onderdeel uit van deze samenwerking. En dat werkt. Ingrid Dijkstra en Boukje Dreesen, VT-frontoffice medewerkers, vertellen over de meerwaarde van deze samenwerking aan de hand van (geanonimiseerde) casussen die zij als successen ervaren.

De werkdag van Ingrid start met een zaak waarin moeder Jolanda en dochter Esmee (21 jaar) zijn aangehouden vanwege het bezit van grote hoeveelheden drugs. Ze wonen in een vervuilde en gevaarlijke woning met sporen van harddrugs(gebruik). Er zouden nog drie minderjarige kinderen op het adres wonen. Ingrid: “De politie was van mening dat de woning onbewoonbaar was voor minderjarigen. Maar bij navraag bleek dat niemand wist waar de kinderen verbleven en of zij hadden gezien dat hun moeder en zus waren opgepakt.” De politie had nog geen zorgmelding opgemaakt, omdat de politie tot dan toe vooral bezig was met vervolgen van het strafbaar feit. Ingrid: “Niet onlogisch, wel zonde. Als we niet op ZSM zijn om op de zorgmelding te wijzen, duurt het soms dagen voordat deze bij VT landt, en soms ook helemaal niet.” Met een zorgmelding kan Ingrid haar informatiesystemen checken en contact opnemen met betrokkenen. Ingrid: “Deze informatie kan heel waardevol zijn. Zowel voor het ondersteunen van

politie om gerichte vragen te stellen tijdens verhoor als voor het (vervolg) advies voor afdoening en vervolginzet.”

Géén zicht op veiligheid

Uit het systeem blijken meerdere VT-meldingen van Jolanda en haar kinderen, waarvan de laatste een jaar terug is doorgeleid naar de hulpverlening. Ingrid belt de wijkagent die bij de arrestatie was en de betrokken hulpverlener. Ook zij weten niet waar de kinderen zijn. Ingrid: “de hulpverlener bleek ook na twaalf maanden nog altijd niet in de woning te zijn geweest omdat moeder dit weigerde. Er was dus al lange tijd géén zicht op veiligheid.” Ingrid overlegt met de Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering Nederland. Dat helpt bij het vormen van een advies aan de officier van justitie.

Iedere organisatie heeft hetzelfde doel: gepaste zorg en straf

Met de informatie die zij verzameld heeft, neemt Ingrid deel aan een tussentijdse briefing op de ZSM. Het OM wil inmiddels Jolanda en Esmee heenzenden. Maar omdat er nog geen veiligheidstaxatie is aangeleverd over de minderjarige kinderen wordt het advies van Ingrid, om het afdoeningsbesluit uit te stellen, gevolgd.

Aan het eind van de dag laat de hulpverlener weten dat de kinderen zijn

ondergebracht. Jolanda en Esmee mogen naar huis en er is gedwongen kader aangevraagd voor het gezin. Er zijn sindsdien geen nieuwe VT meldingen van het gezin binnengekomen. Ingrid: “Ik ben heel tevreden met het verloop in deze zaak. Blij dat ik vanuit mijn perspectief kon zorgen voor voldoende aandacht voor de minderjarige kinderen in het gezin.” “En daar zit het hem precies in, dat je op het juiste moment met de voorkennis vanuit je organisatie en jouw expertise kan zorgen dat een betrokkene de juiste aandacht krijgt op het moment dat er belangrijke beslissingen worden genomen”, aldus Boukje. Ze zet haar opmerking kracht bij met het voorbeeld van Agnes (31jr). Zij werd door haar partner Janusz zeer zwaar mishandeld en met de dood bedreigd. Ze vluchtte en deed aangifte, waarna Janusz werd aangehouden en op de verdachtenmonitor verscheen op een recente ZSM-werkdag van Boukje.

De veiligheidsinschatting is een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Boukje: “De veiligheid was voor Agnes vooral afhankelijk van haar verblijfplaats en of en wanneer Janusz weer vrij zou komen. Het OM zocht mij direct op om - terwijl de strafrechtelijke zaak tegen dhr. werd voorbereid - zo snel mogelijk zicht te krijgen op de wensen en mogelijkheden van Agnes om al dan niet blijvend terug te keren naar Polen. Dit heeft directe invloed op de veiligheidsinschatting.” Terwijl Boukje contact heeft met Agnes en met de hulpofficier van justitie overlegt over de mogelijkheden van een huisverbod, stelt de reclassering een negatief schorsingsadvies van de voorlopige hechtenis op, voor de voorgeleiding van Janusz. Tegelijkertijd is Team Crisisbeheersing (TBC) van de politie ingezet. Zij maken een dreigingsanalyse en brengen een beschermingsadvies uit; een andere, geheime, verblijfplaats voor Agnes, voordat Janusz wordt heengezonden. Boukje bespreekt dit advies vervolgens met Agnes en maakt veiligheidsafspraken. Agnes krijgt bij uitvoering hiervan hulp van haar woon- en werk coördinator in Nederland. Boukje: “De veiligheidsinschatting is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. In de ZSM-samenwerking is heel goed te merken dat dat besef en bijbehorend proces inmiddels echt is ingezet”.

In deze zaak was voor de veiligheid nauwe afstemming en communicatie ontzettend belangrijk. Boukje: “Het was heel fijn dat de netwerkpartners Veilig Thuis goed wisten te benutten en dat we in de samenwerking dusdanig snel hebben kunnen afstemmen dat we niet op elkaar hebben hoeven wachten”. Terwijl de raadkamer voor meneer werd voorbereid, kon Boukje met CCB zorgen voor een veiligheidsplan. Boukje: “Daar heeft Agnes profijt van gehad. Ze had snel duidelijkheid over wat er nodig was en kreeg tijd om hierbij hulp te vragen. Voor dit soort zaken, waarbij zorg en straf oog hebben voor elkaar, doe ik het echt!”.

Winst: elkaar kennen en kunnen vinden

Grote winst van ZSM zit volgens Boukje en Ingrid in het feit dat de professionals uit de keten elkaar op de ZSM-werkvloer zien. Dat ze met elkaar werken en met elkaar leren. Ingrid: “Doordat we elkaar vaker zien, met elkaar zaken doorlopen, leren we ook elkaars werk beter kennen en komt er meer begrip voor uitdagingen en beperkingen.” Boukje: “Wat echt helpt zijn succeservaringen. Dan merk je wat samenwerken met zorg- en strafpartners oplevert voor de betrokkenen en dat maakt het werk leuk. Het werken vanuit één locatie werkt letterlijk en figuurlijk drempelverlagend.”

**De namen van de betrokkenen zijn gefingeerd.*

Uit de praktijk 4.2: Interview Janniek van de Looij en Werner van Hees over pilot VT bij ZSM

<https://magazines.kinderbescherming.nl/jaarbericht/2021/01/zsm>

Huiselijk geweld: niet alleen straf, maar ook zorg

Tekst Hester Otter

Hoe kun je betere hulp bieden aan gezinnen waarin huiselijk geweld voorkomt? In Oost-Brabant is een pilot gestart waarbij Veilig Thuis (VT) aanschuift bij de ZSM-tafel, om niet alleen door straf maar ook door zorg de spiraal van geweld te doorbreken.

De strafrechtketen is ingericht vanuit het idee dat een strafbaar feit moet worden beantwoord met een straf. Maar steeds vaker wordt straf met zorg verbonden, ook bij huiselijk geweld. Dat zegt Janniek van de Looij, beleidsadviseur bij de RvdK. “Bij huiselijk geweld gaat meer mis dan alleen het begaan van een strafbaar feit. Het geweld treft het hele gezin. We kunnen als RvdK wel zeggen dat we ‘er zijn voor het kind’, maar ja, het kind staat niet op zichzelf. Hoe ontwikkelt een kind zich dat heeft gezien dat zijn vader zijn moeder iedere avond in elkaar slaat? Een heel groot percentage van de strafzaken die op ZSM (zorgvuldig, snel en op maat) voorbijkomen, hebben een component van huiselijk geweld. Daar moeten we wel oog voor hebben.”

Hulp in het vrijwillig kader

Meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling komen eerst binnen bij VT. De organisatie geeft hulp en advies aan gezinnen en professionals. Een andere positie dan die van de RvdK, vertelt Van de Looij, en juist daarom zo waardevol als nieuwe partner aan de ZSM-tafel. “Bij huiselijk geweld kijken we of we het gezin kennen vanuit een eerder contact met de RvdK. Die informatie geven we dan mee aan het OM, zodat de officier van justitie samen met de andere partners kan kiezen voor een afdoening die past bij het gezin. Dat is onze primaire taak”, vertelt Van de Looij. “Maar

echt praktisch handelen kunnen we vanaf de ZSM-tafel meestal niet. We kunnen weliswaar een onderzoek starten of een maatregel vragen, maar we hebben niet de ruimte om voor het gezin direct hulpverlening in te zetten of een gesprek aan te gaan met alle gezinsleden. VT heeft daarvoor veel meer mogelijkheden. Ze kunnen bijvoorbeeld ook doorverwijzen naar hulp in het voorliggend veld, in het vrijwillig kader.”

Veiligheid als uitgangspunt

Strafrecht en zorg die elkaar versterken: dat is het doel van VT op ZSM. Om tot een gezamenlijke aanpak te komen hebben het landelijk bestuur van ZSM en het landelijk directienetwerk VT in 2020 een werkgroep opgericht. Het werkproces is inmiddels duidelijk. Op verschillende locaties, zoals in Oost-Brabant, maar ook in Amsterdam, Noord Holland, Den Haag, Rotterdam en Limburg wordt daarmee ‘geoefend’. Nu is het wachten op de landelijke invoering, maar daarvoor moeten eerst de randvoorwaarden in kaart worden gebracht.

In de pilot ‘VT op ZSM’ is veiligheid een belangrijk uitgangspunt, waarbij de ketenpartners – elk vanuit hun eigen kennis en expertise – informatie aanleveren om snel te kunnen handelen. Wanneer een zaak van huiselijk geweld binnenkomt, kijken VT en de ZSM-ketenpartners meteen of er direct fysiek gevaar is voor de partner en de kinderen. Als dat het geval is, wordt er direct doorgepakt, bijvoorbeeld door het opleggen van een tijdelijk huisverbod. Deze maatregel kan het OM opleggen, met de veiligheidsvoorwaarden die door VT zijn opgesteld. Is de situatie niet (meer) onveilig? Dan nemen VT, de RvdK of de reclasseringsorganisaties meer tijd voor onderzoek en advies.

Toezicht

Zo kreeg VT van de politie in één maand drie keer een melding van huiselijk geweld in een gezin. Ingezette hulp van onder meer de GGZ had weinig effect. “In ons systeem zagen we dat er nog een minderjarig kind thuis woonde. Vijf jaar geleden was er al een ondertoezichtstelling (ots) in het

gezin geweest”, vertelt Van de Looij. “Gezamenlijk werd besloten om naast straf Reclassering Nederland in te schakelen voor toezicht op de dader. Het sociale wijkteam van de gemeente nam de zorg voor het gezin op zich. VT schreef vervolgens een verzoek voor een raadsonderzoek om goed zicht te krijgen op het kind. Nu kon met de ouders en het kind besproken worden of een raadsonderzoek echt noodzakelijk was en wellicht uiteindelijk weer een ots. “Een casus waarin zorg en straf heel goed gecombineerd werden”, blikt Van de Looij terug. “Straf werd ingezet voor de dader, maar er was ook zorg voor zowel de dader als de rest van het gezin. En er was speciale aandacht voor het kind door het overwegen van een beschermingsonderzoek. Vanuit verschillende invalshoeken konden we adequate hulp aan het gezin geven.”

Fysieke aanwezigheid

De pilot loopt al enkele maanden. Wat maakt die tot een succes? Voor Werner van Hees, casusregisseur op ZSM in Den Bosch, is dat de fysieke aanwezigheid van VT. Want de winst zit hem in het snel mobiliseren van de samenwerkingspartners. “Sowieso wil je rechtsgelijkheid hebben voor alle zaken die voorbijkomen. Elke zaak verdient dezelfde aandacht. Maar ook maakt de aanwezigheid op ZSM dat je als ketenpartners veel makkelijker kunt schakelen.” Hij noemt een voorbeeld van een huiselijk geweldzaak waarbij de politie nog geen officiële zorgmelding had gedaan bij VT. “VT weet dan wel van de escalatie, maar heeft de officiële melding nodig als startsignaal om aan de slag te gaan. Als we in het systeem op ZSM zien dat de zorgmelding nog niet binnen is, kan de medewerker van VT daar bij de politie meteen achteraan gaan. Als partners kun je elkaar als het ware alvast ‘in stelling brengen’, zodat je sneller kunt handelen.”

Beter inschatten

“Op het ene moment is het nodig om het strafrecht iets te versnellen, op een ander moment rem je het een beetje af, zodat je de beste hulp kunt bieden”, vervolgt Werner. “De kracht van VT medewerkers is dat zij veel informatie over de context kunnen geven. Bij huiselijk geweld helpen hun inzichten

ons bij het beter inschatten van de veiligheidssituatie van de gezinsleden. Alle ketenpartners krijgen de tijd om hun informatie aan te leveren en die wordt vervolgens plenair besproken. Alle consequenties nemen we dan mee. Als er weinig risico's zijn, hoeft een dader misschien minder lang in voorarrest te blijven. Maar het kan ook andersom: dat we – binnen de wettelijke mogelijkheden – meer tijd nodig hebben om ervoor te zorgen dat de veiligheid van de kinderen gegarandeerd kan worden.”

Obstakels

De pilot wordt met een half jaar verlengd. In die periode moeten nog enkele obstakels worden genomen. Zo telt de regio Oost-Brabant twee VT's, die geen toegang hebben tot elkaars systemen. Ook over andere kwesties moeten afspraken worden gemaakt, zoals privacy ('mag informatie vanuit het strafrecht worden gedeeld?') en toegang tot de verdachtenmonitor (waarin ketenpartners informatie mogen toevoegen). Die besluiten moeten op bestuurlijk niveau worden genomen. Ook moet worden geregeld dat er alle werkdagen mensen van de organisatie op ZSM aanwezig zijn. Van Hees: “De RvdK is in de avonduren en in het weekend telefonisch bereikbaar. Of VT dezelfde ruimte kan krijgen is mede afhankelijk van de gemeenten die de organisatie financieren.”

Adequaat verbinden

Voor Van de Looij staat als een paal boven water dat er veel winst is te boeken met de aanwezigheid van VT, die aan de ketenpartners meer context kan bieden en kan doorverwijzen naar hulp in het vrijwillige kader. “Ik geloof oprecht dat als je een zaak betekenisvoller kunt afdoen, de kans op recidive kleiner is. Je kunt een spiraal van geweld doorbreken als je niet alsmaar kiest voor straf op straf. In het adequaat verbinden van straf en zorg is nog een wereld te winnen. En dit is alvast een belangrijke stap.”

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

5.1 Ontwikkelinspanningen

Vóór de komst van de Ontwikkelagenda Veiligheid voorop, liep de samenwerking bij strafbare kindermishandeling al vrij goed in de regio Oost-Brabant. In het Regionaal Netwerk Zorg en Straf (RNZS) Oost-Brabant is er daarom tot nu toe gekozen om geen specifieke acties op deze verbeteractiviteit te ondernemen. Eén van de respondenten benoemt dat zij er zelf vrij weinig van gemerkt heeft dat de samenwerking bij strafbare kindermishandeling een specifiek thema binnen de Ontwikkelagenda is en denkt dat dat ook niet per se nodig is gezien de reeds lopende praktijk in de regio. De samenwerking zelf loopt namelijk wel degelijk goed. Bovendien vraagt de samenwerking bij strafbare kindermishandeling volgens de partners geen aanpassingen in de bestaande werkprocessen van de verschillende organisaties en sluit het goed aan op andere interne werkstromen. De HSSK geeft specifieke richtlijnen over hoe te handelen op het moment dat er sprake is van strafbare kindermishandeling, waaronder hoe het strafrechtelijk vervolgd kan worden en hoe werkzaamheden op elkaar afgestemd kunnen worden. ***'Dat is veel meer onderzoek-gericht, zodat het ook navolgbaar is. Dat is voor ons een andere tak van sport, want wij zijn niet gericht op vervolging' (VTZOB).***

Hoewel er geen concreet verbeterplan voor deze verbeteractiviteit is opgesteld, heeft er in de zomer van 2021 wel een evaluatie van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling plaatsgevonden waarbij het

OM, VT en de RvdK aansloten. Tijdens deze evaluatie is de balans opgemaakt en is gezamenlijk gekeken naar hoe de regio er met betrekking tot dit thema voor staat. Hieruit zijn meerdere verbeterpunten uitgekomen. In een kleiner verband is vervolgens nader ingegaan op die verbeterpunten, wat heeft geleid tot een aantal concrete acties ter aanscherping van het werkproces. Bijvoorbeeld meer ontmoetingen tussen de Gedragswetenschappers/-deskundigen van de RvdK en VT. Een vervolgspraak is niet ingepland en hier is dan ook geen opvolging aan gegeven. Met elkaar is afgesproken dat de verschillende partners elkaar weten te vinden en van zich laten horen wanneer zij tegen knelpunten aanlopen.

De HSSK en andere regionale instrumenten zijn binnen Veilig Thuis Zuidoost-Brabant (VTZOB) belegd bij de expertisegroep Ietsel. Leden van die expertisegroep worden betrokken in het geval van een casus strafbare kindermishandeling. Daarnaast zijn alle medewerkers van VTZOB op de hoogte van de HSSK en van het feit dat zodra er sprake is van een melding (strafbare) kindermishandeling, de expertisegroep benaderd moet worden. Eén van de schrijvers van de HSSK was ten tijde van publicatie nog werkzaam bij VTZOB, wat de landing van de handreiking in die organisatie vergemakkelijkt. Binnen de 3RO zijn de werkafspraken die gemaakt zijn in de regio gedeeld met desbetreffende aandachtsfunctionarissen, zodat zij hier alert op kunnen zijn. Dit is voornamelijk bedoeld ter kennisname,

aangezien de 3RO over het algemeen minder betrokken is bij casuïstiek rondom strafbare kindermishandeling.

Wat betreft het delen van informatie gelden de reguliere afspraken. VTZOB geeft aan dat het vastleggen van strafbare kindermishandeling een specialisme is en dat belegd heeft bij de expertisegroep Ietsel. De operationeel manager van VTZOB houdt hier zicht op.

5.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Wanneer er sprake is van strafbare kindermishandeling, zijn er bij de politie, VT, het OM en de RvdK, vaste contactpersonen bereikbaar. Zo heeft de politie een werkproces kindermishandeling welke met name gericht is op de bereikbaarheid van de politie: wanneer er bijvoorbeeld bij VT of bij een ziekenhuis of huisarts verdenking is van strafbare kindermishandeling en de politie ingeschakeld dient te worden, dan kan naar een dienstdoende rechercheofficier gebeld worden die kan beslissen of direct actie ondernomen moet worden. Daarnaast wordt op dit moment bekeken of en hoe de samenwerking tussen de politie en het FMEK ten aanzien van strafbare kindermishandeling verbeterd kan worden. Het OM heeft een vaste officier als contactpersoon en voor VT zijn dat gedragswetenschappers. De RvdK heeft een gedragsdeskundige gekoppeld aan dit thema, maar er is met de partners afgesproken dat eerst de bureaudienst wordt gebeld voordat naar de contactpersoon wordt opgeschaald. Binnen de bureaudienst zijn officieren werkbaar die gespecialiseerd zijn in dit onderwerp, 24/7 bereikbaar zijn en korte lijnen met (de gedragswetenschappers van) VT hebben. Zij zijn goed in staat om de juiste vragen aan de voorkant te stellen (triage).

Afstemming binnen een casus strafbare kindermishandeling gebeurt nu veelal op maat en is casuïstiekafhankelijk. Er wordt vanuit gegaan dat de lijnen kort genoeg zijn om te kunnen schakelen met elkaar in specifieke situaties en de partners elkaar weten te vinden wanneer men vastloopt. Aangegeven wordt dat inhoudelijk overleg met betrekking tot casuïstiek voldoende geborgd is en daar niet iets apart voor ingeregeld hoeft te worden, daar bestaat al genoeg voor. Wel wordt benoemd dat er rondom deskundigheidsbevordering nog winst te behalen is. Om meer begrip voor elkaar te krijgen, zou de verschillende juridische kaders van de betrokken partijen bijvoorbeeld een goed onderwerp zijn om met elkaar in te duiken.

“Soms kom je in wat discussie terecht over welke vervolgstap nu aan de orde is. Dat vraagt gewoon doorlopend overleg in casuïstiek, constant afstemmen, want het is natuurlijk ieders expertise die heel belangrijk is. VT kan heel goed bepalen hoe ernstig het is en wij als Raad kijken meer naar wat doe je daar dan juridisch mee kan in de zin van een kindbeschermingsmaatregel, waar het OM weer kijkt naar de strafbaarheid van het hele gebeuren. Dus je hebt meerdere kaders die op zo’n casus passen en dat maakt het ook heel ingewikkeld.”

Wat betreft het meer procesmatige deel zou het wellicht een goed idee zijn om eens in de zoveel tijd (fysiek) bij elkaar te komen om overstijgend met elkaar te bezien hoe de samenwerking ervoor staat. Want ruimte voor verbetering is er altijd. Dit wordt al wel opgepakt door de gedragswetenschappers/-deskundigen van VT en de RvdK en indien nodig kan opgeschaald worden naar onder andere het RNZS, maar een structureel beleidsoverleg aangaande strafbare kindermishandeling met het gehele professionele netwerk bestaat nog niet. Tegelijkertijd wordt hierbij de kanttekening gezet dat er al veel verschillende overleggen bestaan en dus kritisch nagedacht moet worden over of een beleidsoverleg strafbare kindermishandeling wenselijk is.

Door de RvdK wordt aangegeven dat er vrij weinig aangiften bij vermoedens van strafbare kindermishandeling worden gedaan. Volgens haar wordt altijd eerst overlegd met het OM en VT om samen te bekijken wat wijsheid is in de desbetreffende situatie. ***'Ik kan me niet voorstellen dat we meteen aangifte doen zonder eerst te overleggen, omdat we goed weten dat er nog meer partijen in het veld zitten' (RvdK).*** Een melding doen bij VT doet de RvdK echter bijna nooit. De RvdK valt niet onder de meldcode en dat wordt wel als een gemiste kans door de RvdK ervaren. De RvdK heeft haar focus namelijk op het kind, niet op de ouders en naar alle waarschijnlijkheid zijn niet alle raadsonderzoekers op de hoogte van de mogelijkheden rondom bijvoorbeeld het Tijdelijk Huisverbod. Het verplichte karakter van de meldcode zoals dat voor de lokale teams geldt zou daarentegen voor de RvdK niet handig zijn. Mogelijk zou nagedacht kunnen worden over een tussenvorm.

Anoniem overleg komt wel eens voor, bijvoorbeeld wanneer dit in het kader van veiligheid nodig wordt geacht. De voorkeur wordt echter gegeven aan overleg met naam en toenaam, zodat iedereen op de hoogte kan worden gebracht van wat er met de informatie gebeurt. Bovendien kleeft aan anoniem overleg het risico dat een casus grofweg wordt geschetst en

belangrijke details die doorslaggevend voor het advies kunnen zijn, worden weggelaten.

Als knelpunt in de informatievoorziening/-deling wordt benoemd dat er nog steeds veel onduidelijkheid bestaat over wat met wie met welk doel gedeeld mag worden en of de mensen die het betreft op de hoogte gesteld moeten worden. Een risico hiervan is dat professionals twifelen over welke mogelijkheden zij wel/niet hebben en daardoor uit angst bepaalde dingen niet doen.

Hoewel casuïstiek waarbij sprake is van een (vermoeden van) strafbare kindermishandeling *'typische Actieoverleg zaken'* zijn, is er volgens VTZOB bewust voor gekozen om dit stuk niet op te nemen in het Actieoverleg. Vanwege de goede en directe lijnen tussen de betrokken partijen, waardoor direct met elkaar geschakeld kan worden, zou het zonde zijn om te moeten wachten om een zaak te kunnen bespreken op het Actieoverleg dat op donderdagmiddag plaatsvindt. ***'De directe lijn is zo goed en kort dat we elkaar direct weten te vinden. Wij hebben de experts, zij hebben de experts en we vinden elkaar' (VTZOB).***

5.3 Waarde

“Overal waar mensen elkaar kennen en elkaars organisatie goed kennen, heb je altijd meerwaarde. Maar of het specifiek meer ruimte oplevert, dat vind ik moeilijk.”

Het samen optrekken bij (vermoedens van) strafbare kindermishandeling wordt door de partners als helpend ervaren, ook om samen normen te kunnen stellen in dit soort casuïstiek. En hoewel de samenwerking bij strafbare kindermishandeling voor de komst van de Ontwikkelagenda Veiligheid voorop al goed liep in de regio, zou er – wanneer niet was geïnvesteerd op de versterking van die samenwerking – sprake zijn geweest van meer verkokering, meer conflicten tussen betrokken partijen, minder begrip voor elkaar en voor de mensen die het betreft een minder soepel proces.

De verwachting is dat de samenwerking rondom deze thematiek bijdraagt aan een lagere kans op herhaling, maar dat is wel moeilijk te zeggen omdat dat niet specifiek wordt bijgehouden.

Uit de praktijk 5.1: Interview Judith Kuijpers bij de start van Veiligheid Voorop (2018)

“Bij kindermishandeling, oudermishandeling en partnergeweld staat herstel van veiligheid op één”, zegt Judith Kuijpers, directeur van Veilig Thuis Zuidoost-Brabant. “De lijn met de officier is kort, want we willen het strafrechtelijk onderzoek niet verknallen.”

Veilig Thuis ontstond in 2015, toen de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling en de Steunpunten Huiselijk Geweld fuseerden. In 2017 kreeg Veilig Thuis Zuidoost-Brabant 4488 meldingen, waarvan 76 procent van de politie. “Politiemensen weten dat ze bij zorgelijke situaties een VeiligThuis-melding moeten maken”, zegt Judith Kuijpers. “Zoals Veilig Thuis politie en justitie weet te vinden.”

“Dat laatste gebeurde onlangs bij een 7-jarig meisje. Zij was naar een verjaardagsfeestje van een vriendinnetje gegaan. Daar zag de moeder bij het meisje onverklaarbare blauwe plekken. Zij fotografeerde die en belde vervolgens naar Veilig Thuis. Wij overlegden daarover, waarbij ook een gedragswetenschapper en een vertrouwensarts aanschoven. Die vertrouwensarts is tevens forensisch arts, en in staat letsel te duiden.

Hier leek sprake van toegebracht lusvormig letsel, mogelijk veroorzaakt door een dubbelgevouwen koord.”

“‘Meteen ernaar toe!’, was onze conclusie. Maar wel eerst overleg met het OM, want het strafrechtelijk onderzoek moet ook goed lopen.

In het verleden hebben we het OM met de beste bedoelingen er wel eens te laat bij betrokken. Dan waren onze vragen aan gezinsleden te diepgaand: ‘Ja, is er geslagen?’ ‘Op welk moment?’ ‘Hoe dan precies?’ ‘Was het niet met een koord?’

Dan geef je zoveel informatie weg, dat ouders vervolgens onderling hun verhaal kunnen afstemmen. Dat beïnvloedt het politieverhoor. Het blijft moeilijk hoor. Want wie kijkt waar een kind veilig is, kijkt vanzelf ook waar het niet veilig is en wie er ‘schuldig’ kan zijn. Maar rechercheren is niet onze taak en expertise; daarom overleggen we met de officier wat we gaan bespreken, en stemmen we af hoe we dat gaan doen.”

“Wij zijn niet verantwoordelijk voor de opsporing en hebben ook niet de (burgemeesters)bevoegdheid voor een uithuisplaatsing van een agressieve ouder. Wel zijn wij degenen die voor zo’n uithuisplaatsing de informatie aandragen. Als wij vinden dat een kind uit een situatie moet worden gehaald, dan gaan wij aan de slag met de Raad voor de kindbescherming als ouders hier niet vrijwillig aan meewerken.

We doen het liefst zoveel mogelijk in overleg met ouders zelf. Maar als dat de veiligheid schaadt, mogen we ook informatie opvragen voordat we hen op de hoogte te stellen. Soms stemmen we voor de veiligheid van onze eigen medewerkers eerst met de politie af.”

“Aan de ouders van het meisje hebben onze medewerkers verteld dat het letsel niet paste bij het verhaal van de ouders en dat we vermoedden dat dit letsel is toegebracht. Om die reden kon het kind niet langer bij hen blijven; zij is door familie opgevangen. Veilig Thuis informeerde de politie, die de ouders verhoorde. Tijdens het verhoor gaf vader toe heel boos geweest te zijn vanwege de schoolresultaten en het kind met een riem geslagen te hebben. Moeder was daar niet bij betrokken. Deze informatie werd door de politie weer met Veilig Thuis gedeeld. Daarop konden veiligheidsafspraken worden gemaakt, is hulpverlening opgestart en woont het kind weer thuis met haar ouders. De politie gaat verder met strafrechtelijk onderzoek.”

“Uiteindelijk gaat het erom dat iedereen zijn werk goed kan doen en elkaar kan aanvullen. We hebben hetzelfde doel: veiligheid voor cliënten, van ongeboren kind tot 100-plusser.”

Bron: <https://magazines.openbaarministerie.nl/opportuun/2018/03/omgeving>

Indicatoren kwaliteit & impact

Landelijke context

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

Veel van de meerwaarde van vroegtijdige samenwerking in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zit in de praktische samenhang in “de loop van de zaak”. Naast die praktische samenhang, is er nog een overkoepelend aspect: de samenwerking in de verbeteracties zorgt ook voor meer alertheid en betere samenwerkingsvaardigheden (deskundigheidsbevordering) buiten de verbeteracties om. Dan gaat het om aspecten als elkaars werk en verantwoordelijkheden beter leren kennen, gezamenlijke trainingen, gezamenlijk leren van ervaringen uit de verbeteracties, over en weer duidelijke verwachtingen over bijdrage van samenwerkingspartners in een casus, et cetera. Dat soort aspecten komen veelal samen in het Regionaal Netwerk Zorg Straf.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat verbeteracties in samenhang het volgende opleveren:

- *Het realiseren van de ontwikkelagenda zorgt ervoor dat situaties van onveiligheid in gezinssystemen eerder (gezamenlijk) in beeld komen bij de betrokken partners.*
- *Parallel (en minder volgtijdelijk) samen werken door de betrokken partners zorgt ervoor dat zij met meer snelheid en efficiency kunnen samenwerken.*
- *De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt bovendien kleiner, omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.*
- *Tijdens deze afstemmingsmomenten maken de betrokken partners afspraken over de inzet van interventies (justitiële en ‘zorg’ interventies) om het geweld te stoppen en te voorkomen.*
- *De informatiepositie van betrokken partners wordt op verschillende momenten in de loop van de zaak versterkt.*
- *De verbeteractiviteiten in de ontwikkelagenda bevatten landelijke werkwijzen die op regionaal niveau geconcretiseerd en gerealiseerd worden. Dit vraagt om een continu gesprek en onderling leerproces in de regio en tussen regio's.*

2. Samen op in acuut

Samen op in Acuut is gericht op het verbeteren van de samenwerking in (crisis)situaties waarin sprake is van acute onveiligheid of het vermoeden van acute onveiligheid en waarbij betrokkenen direct in veiligheid gebracht moeten worden. Het stoppen van het geweld is het eerste doel.

- *Doel.* De samenwerkingspartners binnen Veiligheid Voorop eerder, beter en effectiever te laten samenwerken in het eerste uur van een crisissituatie. Een integrale aanpak om de directe veiligheid in het gezin te herstellen.
- *Aanleiding.* Een (112) melding de politie, of VT signaleert in een crisissituatie dat mogelijk sprake is van huiselijk geweld en/ of kindermishandeling en acute onveiligheid.
- *Vorm.* Geen blauwdruk. Binnen Veiligheid Voorop wordt de samenwerking in acuut onveilige situaties in de praktijk gebracht aan de hand van de uitgangspunten in de toolkit Samen op in Acuut.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat Samen op in Acuut het volgende oplevert:

- *Er is sneller een beeld van de veiligheid van betrokkenen omdat VT en politie sneller betrokken raken bij 'elkaars' acute meldingen.*
- *De kwaliteit en rijkheid van de informatie is beter ten opzichte van de informatie die in de huidige situatie via een VT-melding van politie bij VT terecht komt.*
- *Mede door de verbeterde informatiepositie kunnen politie en VT op een meer effectieve en efficiënte manier interventies inzetten.*
- *Er wordt een meer expliciete en gezamenlijke afweging gemaakt tussen politie en VT over wat er moet gebeuren na een incident.*

3. Actie-overleg

In de samenwerkingsafspraken tussen VT, Politie en OM uit 2015 is opgenomen dat er in elke regio een afstemmingsoverleg moet zijn. Na een succesvolle regionale pilot is die afspraak als het Actie-overleg opgenomen in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop. Inmiddels is er in elke regio een (vorm van een) Actie-overleg actief.

- *Doel.* Het Actie-overleg is gericht op het nemen van besluiten en het komen tot actie in specifieke - vaak 'buikpijn' - casuïstiek: in samenwerking tussen straf en zorg, op basis van gedeelde informatie en met gezamenlijke competenties en bevoegdheden te komen tot een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het kent drie stappen: 1. Informatie delen en duiden 2. Afspraken voor directe en structurele veiligheid 3. Overdragen en gemaakte afspraken uitvoeren.
- *Aanleiding.* Wanneer één van de partijen behoefte heeft de samenwerking op te starten.
- *Vorm.* Gezamenlijk overleg, veelal in fysieke vorm, maar ook langs digitale weg mogelijk. In de meeste regio's is wekelijks overleg gangbaar, als het Actie-overleg zich richt op Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Als het Actie-overleg zich alleen richt op Strafbare Kindermishandeling, dan is de frequentie lager. In de meeste gevallen vindt het Actie-overleg plaats op de schaal van de VT-regio.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat het Actie-overleg het volgende oplevert:

- *De bespreking(en) van casuïstiek in een actieoverleg levert een gezamenlijk plan op voor de directe en structurele veiligheid.*
- *Afspraken over onderzoekshandelingen zorgen ervoor dat eventuele onderzoeksactiviteiten van politie en OM én de onderzoeksactiviteiten vanuit Veilig Thuis op elkaar zijn afgestemd.*
- *Er worden ook afspraken gemaakt over de inzet van interventies.*
- *Casuïstiek komt eerder in beeld bij OM en VT.*
- *Het actieoverleg draagt bij aan een verbeterde samenwerking tussen de betrokken partners.*

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

Het merendeel van de huiselijk geweld zaken waarin een verdachte is of wordt gehoord, komt binnen via ZSM. Als er een verdachte gehoord of aangehouden is, wordt de zaak besproken op ZSM. Daar stemmen OM, politie, de RvdK, 3RO, Slachtofferhulp en Halt met elkaar af over de benodigde aanpak en strafrechtelijke vervolging. De Officier van Justitie moet binnen 9 uur na aanhouding een eerste besluit nemen: vasthouden of heenzenden, een zaak verder (laten) onderzoeken, vervolging instellen of seponeren. VT is een relatief nieuwe partner bij ZSM. De beoordeling van de acute veiligheid door VT geeft zicht op de (fysieke) veiligheid van de direct betrokken. VT kan op basis daarvan toelichten of en welke veiligheidsvoorwaarden noodzakelijk zijn indien de verdachte moet worden heen gezonden. De reclassering neemt dit ook mee in het reclasseringsadvies.

- *Doel.* In samenwerking tussen zorg en straf komen tot een afdoening van de zaak waarbij het herstellen van de veiligheid optimaal wordt bevorderd.
- *Aanleiding.* Er is een verdachte van huiselijk geweld aangehouden of gehoord, waarbij een redelijk vermoeden is van een bewijsbaar strafbaar feit.
- *Vorm.* ZSM kent een aantal vaste partners. Er zijn twee vormen waarin de samenwerking met VT op huiselijk geweld vormgegeven kan worden: 1. VT is niet bij de ZSM-tafel aanwezig maar levert op verzoek informatie (VT als consultatie-partij) 2. VT is wel bij de ZSM-tafel aanwezig (VT als deelnemer, bij HG-zaken).

In beide gevallen voert VT de veiligheidsbeoordeling uit. Op basis hiervan wordt op ZSM besproken of het nodig is om op korte termijn veiligheidsmaatregelen te treffen die de acute onveiligheid kunnen opheffen of de veiligheid in voldoende mate kunnen waarborgen.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM (beoogd) het volgende oplevert:

- *Op ZSM ontstaat inzicht in het soort en de mate van onveiligheid.*
- *Het inzicht in het soort en de mate van onveiligheid geeft richting aan de 'route' van een zaak en moet ervoor zorgen dat een verdachte niet in vrijheid wordt gesteld zonder (juridische) veiligheidsmaatregelen.*
- *3RO heeft de ambitie om in alle HG-zaken op ZSM een advies uit te brengen over de verdachte en zijn of haar situatie.*
- *Wanneer VT (fysiek) deelnemer is aan de ZSM-tafel voor HG-zaken verkrijgt dat de informatie voor VT.*
- *Strafrechtelijke maatregelen beter aan te laten sluiten bij (reeds lopende) interventies vanuit de zorg of hulpverlening en vice versa.*
- *De RvdK wordt betrokken bij zaken waarin sprake is van een minderjarige verdachte of van een meerderjarige verdachte én kinderen zijn betrokken, bijvoorbeeld als slachtoffer of getuige.*

5. Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Om de samenwerking bij strafbare kindermishandeling te versterken, is in 2017 de Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (HSSK) vastgesteld. De samenwerkingspartners verwerken de HSSK in hun werkprocessen. De politie heeft een landelijke werkinstructie en een infographic opgesteld. In 2019 is de HSSK verwerkt in het Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019. In 2020 verscheen het rapport Bouwblokken voor de verbetering van samenwerking bij strafbare kindermishandeling. Daarin wordt een aantal bouwstenen gepresenteerd om de samenwerking concreet te versterken. In de tweede helft van 2021 zijn gesprekken gevoerd met een groot aantal professionals uit de tien regio's om het interregionale contact te vergroten, de toegevoegde waarde van samenwerking te bespreken en te inspireren aan de hand van de bouwblokken en bouwstenen. Eind 2021 lag de focus op de (vroegtijdige) samenwerking tussen de medische en justitiële professionals. Een overzicht van de opgehaalde best practices en uitdagingen is opgenomen in het eindrapport *Resultaten Project Medisch en Justitieel Samenwerken bij Aanpak Kindermishandeling (2022)*.

- *Doel.* Bij het vermoeden of bij signalering van strafbare kindermishandeling direct en adequaat tot samenwerking te komen tussen justitiepartners, Veilig Thuis en andere professionals (professionele melders zoals ziekenhuizen en expertisecentra zoals het LECK).
- *Aanleiding.* Meldingen bij Veilig Thuis waar sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling.
- *Vorm.* Op elkaar afgestemde interventies en onderzoekshandelingen. Een gezamenlijk onderzoeksplan.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling het volgende oplevert:

Situaties van onveiligheid in gezinssystemen komen eerder (gezamenlijk) in beeld bij de betrokken partners.

De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt kleiner omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.

De informatiepositie van betrokken partners wordt versterkt op verschillende momenten in de loop van de zaak.

Er ontstaat een structuur voor samenwerking tussen Veilig Thuis en de justitiële partners.

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>.

Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Indicatoren kwaliteit & impact

Overzicht indicatoren

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Afspraken over afstemmen en delen van informatie Gezamenlijke training, intervisie, deskundigheidsbevordering	
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inverdieneffecten tussen verbeteracties	Knelpunten informatievoorziening
Inverdieneffecten met andere werkstromen	Extra inzet nodig om informatie beschikbaar te maken
Meer- of minderwerk	
<i>Waarde</i>	
Verbetering in de praktijk	Ervaringsdeskundigheid
Gezamenlijk leerproces in RNZS	

2. Samen op in acuut

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Voorlichting politie en VT Aanpassingen werkproces	Aanpassingen bereikbaarheid en beschikbaarheid VT
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Crisismeldingen	Opvolging
Snelheid informatievoorziening	Ruimte elders in werkprocessen
Knelpunten informatievoorziening	Evaluatie en doorontwikkeling
Extra inzet	
<i>Waarde</i>	
Betere veiligheidsbeoordelingen en interventies	Lagere kans op herhaling of escalatie
Alertheid op en herkenning van signalen	Grotere en blijvende bereidheid tot meewerken aan hulp
Late meldingen	Eerder meldingen aan andere partijen
Sneller vervolgstappen	Onderling vertrouwen en collegiaal contact
Lagere druk op HG&ZSM en Actie-overleg	Betere samenwerking in de breedte
Effectievere inzet van capaciteit	

3. Actie-overleg

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Kwartiermaker of projectleider	Bijscholing
Afspraken over delen en vastleggen van informatie	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Frequentie	Voorzitterschap en facilitering
Vorm	Informatiedeling en vastleggen
Aanwezige partners	Ruimte in werkproces elders
Deelnemers	Evaluatie en doorontwikkeling
Mandaat	
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger informatie-deling en -verrijking	Verdere ontwikkeling van het vakmanschap
Completer beeld	Lagere kans op herhaling
Hogere kwaliteit	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vroegtijdige afstemming	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten Actie-overleg
Effectievere inzet van capaciteit	Samenwerking zonder Actie-overleg

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
VT aan ZSM-tafel	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Afspraken werkwijze	Bijscholing
Kosten randvoorwaarden	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inzet	Ruimte in werkproces elders
Extra capaciteit	Evaluatie en doorontwikkeling
Knelpunten in de informatie-voorziening en -deling	
<i>Waarde</i>	
Betere afweging van zorg en straf in afdoeningsbeslissing	Effectievere inzet van capaciteit
Completer beeld	Verdere ontwikkeling van vakmanschap
Betere informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Voorkomen invrijheidstelling zonder veiligheidsmaatregelen	Onderling vertrouwen tussen de deelnemende samenwerkingspartners
Snellere inzet van veiligheidsmaatregelen	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten HG&ZSM
Gestroomlijnder informatiedeling	Samenwerking zonder HG&ZSM

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	
Voorlichting	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Kwartiermaker of projectleider Bijscholing	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Vaste contactpersonen	Knelpunten in de informatievoorziening en -deling
Tijdige betrokkenheid	Extra inzet om informatie beschikbaar te maken of te delen
Melding ipv aangifte Anoniem overleg	Ruimte in werkproces elders Evaluatie en doorontwikkeling
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger aanpak	Effectievere inzet van capaciteit
Betere en vroegtijdiger informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Completer beeld	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Hogere kwaliteit	Groei vertrouwen buiten SSK
Vroegtijdige afstemming	Samenwerking zonder SSK

Bronnen

De citaten zijn afkomstig uit gesprekken met de leden van het RNZS.

Deze regiorapportage is in concept voorgelegd aan het Regionale Netwerk Zorg en Straf, met de mogelijkheid om aanvullingen te geven en te wijzen op feitelijke onjuistheden. De inhoud van de rapportage is uiteraard volledig de verantwoordelijkheid van de onderzoeker.

Rapporten en documenten

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>. Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Verder is gebruik gemaakt van:

- Evaluaties van de verbeteractiviteiten
- Werkplan RNZS 2020, 2021 en 2022
- Werkprocesdocumenten van de verbeteractiviteiten
- Implementatieplannen van de verbeteractiviteiten

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2018-2022

In het werk aan het werk

Als Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en reclassering werken wij samen aan verbeterlagen in de aanpak van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM) als er sprake is van samenloop tussen zorg en straf. We werken vanuit de bedoeling, de veiligheid van de betrokkenen staat voorop. Om onze samenwerking te kunnen versterken hebben we vanaf 2018 een ontwikkelagenda met elkaar vastgesteld en zetten we ons in op de uitvoering ervan. Ieder jaar maken we onze gezamenlijke inzet op de verbeterlagen voor het komende jaar concreet¹.

In 2021 stond de ontwikkeling en uitvoering van de vier afstemmingsmomenten in de vroegtijdige aanpak bij samenloop van zorg en straf centraal:

- 1 Samen op bij acute onveiligheid
- 2 Actie-overleg bij dreigend gevaar of risico op onveiligheid
- 3 Aanpak huiselijk geweld met Veilig Thuis & ZSM bij aangehouden verdachten en niet-vastzaken
- 4 Samenwerken bij strafbare kindermishandeling.

Daarbij werkten we aan duurzame bestending van de resultaten door:

- De aansluiting bij het lokale veld en de gemeenten uitdrukkelijk op te zoeken.
- Samen werk te maken van de Visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid.
- De juridische onderbouwing uit te werken onder de 'loop van de zaak'
- Een set indicatoren uit te werken op kwaliteit en impact van de vroegtijdige aanpak zorg-straf.

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2022: regionaal centraal en duurzaam bestendigen

Nu is er behoefte aan rust en bestending van de intensieve samenwerking.

Voor 2022 staan daarom 3 opgaven centraal

- **Regionale uitvoering** op de 4 afstemmingsmomenten in de loop van de zaak bij vroegtijdige aanpak van HG/KM bij samenloop zorg-straf. De praktische thematische toepassing hoort daarbij (denk aan (ex-)partner stalking, eengerelateerd geweld, ouderenmishandeling, intiem terreur).
- **Duurzame bestending** van resultaten in deze vroegtijdige aanpak door toe te werken naar landelijke duurzame besluiten op de Visie, de werkprocessen, de juridische onderbouwing en de indicatoren op kwaliteit en impact.
- **Concrete planvorming** op 2023 en verder, op inhoud en inclusief de uitwerking welke steunstructuur intensieve samenwerking nodig heeft om effectief te kunnen werken.

¹ Zie voor een korte uitleg: [uitleg_ontwikkelagenda.pdf](#) (vng.nl) en voor het overige de digitale bundels op de VNG-site: [Veiligheid voorop \(programma GHNT\) | VNG](#).